

İŞ DÜNYASI İÇİN
GÜRCİSTAN
REHBERİ

HAZIRLAYANLAR

Dr. Hüseyin TUTAR

Evren DEMİR

Muhammet DEMİR

Orhan Gazi İNCE

ŞUBAT 2013

COPYRIGHT 2013 SERKA

ISBN: 978-605-63661-3-0

T.C. SERHAT KALKINMA AJANSI

Ortakapı Mah. Atatürk Cad. No:117 Kars - TÜRKİYE

Tel: +90 (474) 212 52 00 Faks: +90 (474) 212 52 04

e-mail:info@serka.org.tr - web: www.serka.gov.tr

Sunuş

Bölgesel ekonomik kalkınma ve sosyal gelişme alanında yaşanan yapısal dönüşümün ve sürdürülebilir kalkınmanın en önemli araçları arasında kalkınma ajansları gelmektedir. Kalkınma ajansları, kamu kesimi, özel kesim ve sivil toplum kuruluşları arasındaki işbirliğini geliştirmek, yerel potansiyeli harekete geçirmek, bölgesel gelişmeyi hızlandırmak, sürdürülebilirliğini sağlamak, bölgeler arası ve bölge içi gelişmişlik farklarını azaltmak üzere oluşturulmuşlardır. Bu amaç doğrultusunda bölgenin iş ve yatırım imkânlarının, ilgili kuruluşlarla işbirliği halinde ulusal ve uluslararası düzeyde tanıtımının görevi kalkınma ajanslarına verilmiştir.

Bölgeler arası eşitsizliğin giderilmesinde, TRA2 Bölgesi'nin sahip olduğu stratejik konum, bölgede gerçekleştirilmesi planlanan büyük ölçekli yatırımlar bölge illeri için avantaj teşkil etmektedir. Bu noktada bölgesel ve ulusal hedeflere ulaşılması için komşu ülkeler ile gerçekleştirilecek olan her yönlü ticaret, yatırım ve işbirliği önem arz etmektedir.

Bu çalışma, Türkiye'nin kuzeydoğu komşusu olan Gürcistan'ın ekonomik ve ticari potansiyelinin ortaya konulması, özellikle TRA2 Bölgesi (Ağrı, Kars, Ardahan ve Iğdır) halkının Gürcistan'ın yatırım ve ticaret potansiyeli, iş ve yatırım ortamı, vergi ve gümrük mevzuatı gibi konularda bilgilendirilmesi amacıyla hazırlanmıştır.

T.C. Ekonomi Bakanlığı İhracat Bilgi Platformu ve Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu işbirliği ile oluşturulan bu rehberin yatırımcılara faydalı olmasını temenni ederim.

Dr. Hüseyin TUTAR
Genel Sekreter

İÇİNDEKİLER

İş Dünyası İçin Gürcistan Rehberi

1. Giriş	7
2. Genel Bilgiler	7
2.1 Coğrafi Konumu	8
2.2 Nüfusu Ve Etnik Yapı.....	8
2.3 Tarihi.....	8
2.4 Siyasi ve İdari Yapısı	9
2.4.1 Siyasi Yapı	9
2.4.2 İdari Yapı	10
2.5 Türkiye – Gürcistan İlişkileri.....	11
3. Genel Ekonomik Durum	13
3.1 Dış Ticaret.....	14
3.1.1 Gürcistan'ın İhracat.....	14
3.1.2 Gürcistan'ın İthalatı.....	17
3.2 Dış Ticaret Politikası Ve Vergiler.....	19
3.2.1 İthalat Prosedürleri.....	19
3.2.1.1 Tarife Dışı Engeller.....	19
3.2.1.2 Tarifeler Ve Diğer Vergiler.....	19
3.2.1.3 Gümrük Vergisinden Muafiyet.....	23
3.3 Türkiye – Gürcistan Ticareti.....	23
3.3.1 Türkiye'nin Gürcistan'a İhracatı.....	24
3.3.2 Türkiye'nin Gürcistan'dan İthalatı.....	32
3.3.3 İki Ülke Arasında Ticarete Karşılaşılan Sorunlar	33
4. Yabancı Yatırımları.....	34
4.1 Yabancı Yatırım Mevzuatı.....	34
4.2 Ortaklığa Katılma ya da Firma Kurma Şartları.....	35
4.3 Şube Açmak İçin Gereken İşlemler	35
5. Pazarla İle İlgili Bilgiler	36
5.1 Tüketici Tercihleri.....	36
5.2 Piyasaya Giriş Stratejisi.....	37
5.3 Doğrudan Pazarlama	37
5.4 Dağıtım ve Satış Kanalları.....	37
6. İşadamlarının Dikkat Etmesi Gereken Hususlar	37
6.1 Pasaport ve Vize İşlemleri.....	37
6.2 Resmi Tatiller ve Çalışma Saatleri.....	37
6.3 Saat Farkı.....	39

6.4 Döviz Bulundurma	39
6.5 Ulaşım.....	39
6.6 Gürcistan'da Düzenlenen Fuarlar	40
6.7 Dışişleri Bakanlığı'nın Uyarısı	41
7. Gürcistan'daki Türk Girişimleri.....	41
7.1 Türkiye Menşeli Firmaların Gürcistan'daki Yatırımları	41
7.2 Türkiye Menşeli Firmaların Gürcistan'da Üstlendiği Projeler	42
8. Serhat Bölgesi ve Gürcistan.....	43
8.1 Türkgözü Sınır Kapısı	44
8.2 Aktaş Sınır Kapısı	46
8.3 Bakü-Tiflis-Kars Demiryolu	46
8.4 TRAZ Bölgesi – Gürcistan Ticari İlişkiler	48
9. Değerlendirme	56
10. Faydalı Bilgiler.....	60
10.1 Gürcistan'ın Türkiye Temsilcilikleri.....	60
10.2 Gürcistan'daki Temsilcilikler.....	60
10.3 Faydalı Linkler	63
10.4 Gürcistan'da Konaklama.....	63
10.5 Gürcistan'daki Bazı Restaurantlar	64
10.6 Türkiye - Gürcistan İşadamı Dernekleri	64
11. Gürcistan'da İş Yapmadan Önce Kullanılabilecek Kontrol Listesi.....	65
12. Kaynakça.....	67

1. GİRİŞ

SERKA (Serhat Kalkınma Ajansı) tarafından hazırlanan bu rehber ile amaçlanan, gerek iş dünyasına gerekse ilgililere pratik ve yararlı bilgiler sunmaktır.

2. GENEL BİLGİLER

Tablo 1: Genel Bilgiler

Nüfus	4.497.600 (2011)
Dili	Resmi dil: Gürcüce
Etnik Yapı:	Gürcü (% 84), Azeri (% 7), Ermeni (% 6), Diğer (% 3)
Yönetim Biçimi	Yarı Başkanlık tipi Cumhuriyet
Para Birimi	Lari (1 ABD Doları: 1,66 Lari, 07 Şubat 2013)
Başkent	Tiflis (1,2 milyon)
Önemli Şehirler	Kutaisi (193 bin), Zugdidi (175 bin), Batum (124 bin)
Yüzölçümü	69.700 km ²

Kaynak: Arda OCAK, "Gürcistan Ülke Raporu", T.C. Ekonomi Bakanlığı, İhracat Bilgi Platformu, Ankara, Aralık 2012

2.1 Coğrafi Konumu

Harita 1 : Gürcistan Haritası

Bir güneybatı Asya ülkesi olan Gürcistan, Kafkasya'nın da güneyinde yer alır. Matematik konumu, 40' ve 47' doğu boylamları ile 41' ve 44' kuzey enlemleridir. Kuzeyinde Rusya, güneyinde Ermenistan ve Azerbaycan, güneybatısında Türkiye ile komşusudur. Ülkenin batı sınırını Karadeniz belirler. 69.700 km² olan yüzölçümünün yaklaşık %80'i dağlıktır.¹

2.2 Nüfusu ve Etnik Yapı

Gürcistan'ın nüfusu 4.497.600 kişidir.² Etnik yapının dağılımında Gürcülerin oranı %84, Azerilerin oranı %7, Ermenilerin oranı %6'dır. Diğer etnik gruplar ise nüfusun %3'ünü oluşturmaktadır.

2.3 Tarihi

MÖ 2000 yıllarında bölgede yerleşim olduğu tespit edilmiştir. Bugünkü halkın MÖ 7. yüzyılda Mezopotamya'dan geldiği sanılmaktadır. MÖ 66 yılında Romalılar tarafından işgal edilmiştir. MS 337 yılında Hıristiyanlığı benimsemiş ve 5. yüzyılda da Gürcü harfleri ilk kez kullanılmıştır.³

¹ Arda OCAK, "Gürcistan Ülke Raporu", T.C. Ekonomi Bakanlığı, İhracat Bilgi Platformu, Ankara, Aralık 2012

² Gürcistan Ulusal İstatistik Ofisi, www.geostat.ge/index.php?action=0&lang=eng Erişim Tarihi:03.12.2012

³ Arda OCAK, "Gürcistan Ülke Raporu", T.C. Ekonomi Bakanlığı, İhracat Bilgi Platformu, Ankara, Aralık 2012

6. yüzyılda feodal bir yapıya sahip olan Gürcistan, 9. yüzyıla kadar Arap hâkimiyeti altında kalmıştır. Daha sonra başlayan özgürlük hareketleri ile 13. Yüzyılda Erzurum ve Trabzon'dan Gence'ye; Azerbaycan'dan Çerkezya'ya kadar büyük bir alana yayılmıştır. Bu dönem Gürcü tarihinde "Altın Çağ" olarak nitelendirilir.

13. yüzyılda Moğollar tarafından istila edilmiş. Osmanlı İmparatorluğu'nun İstanbul'u alması ile Hıristiyanlık ile bağları kesilmiş. İlerleyen yüzyıllarda da sürekli olarak Osmanlı İmparatorluğu'nun ve İran'ın himayesi altında kalmıştır.

1801 yılında Osmanlı İmparatorluğu ile imzaladığı anlaşmayı tek tarafı olarak fesh eden Rusya, Gürcistan'ı ilhak etmiş ve Ruslaştırma politikası uygulamaya başlamıştır. 1917 yılındaki Bolşevik ihtilalinden sonra 26 Mayıs 1918 tarihinde bağımsızlığını ilan etmiş ve yeni anayasa oluşturmuştur. 1. Dünya savaşı sırasında Almanların etkisi altına girmiş ancak savaşın kaybedilmesinden sonra Kızıl Ordu tarafından işgal edilmiş ve bir SSCB üyesi haline gelmiştir.

2.4 Siyasi ve İdari Yapı

2.4.1 Siyasi Yapı

SSCB'nin yıkılmasının ardından, 31 Mart 1991'de ülke genelinde referanduma gidilmiş ve seçmenlerin %98'i yeni Cumhuriyeti onaylamıştır. 9 Nisan 1991'de de ülkenin bağımsızlığı resmen ilan edilmiştir.⁴

Yapılan seçimlerde ülkenin ilk cumhurbaşkanı Gamsakhurdia olmuştur. Akabinde, ülkede çeşitli siyasi çalkantılar yaşanmıştır. Yaşanan çalkantılar sonucunda 1992 yılında Eduard Şevardnadze Devlet ve Parlamento Başkanı seçilmiş 2003 yılına kadar iktidarda kalmıştır. 1995'den sonra toparlanma sürecine girilmiş, birbiri ardına siyasi ve ekonomik reformlar yapılmıştır. Gül devrimi olarak adlandırılan gelişmeleri takiben 2003 yılında Mikheil Saakaşvili, Gürcistan'ın 3. Cumhurbaşkanı olmuştur.⁵

1 Ekim 2012 tarihinde yapılan parlamento seçimlerinde Saakaşvili'nin Birleşik Ulusal Hareket Partisi iktidarı kaybetmiştir. Bidzina İvanişvili başbakan olması ve önümüzdeki dönemde ülkenin Rusya ile ilişkilerinin iyileşmesi beklenmektedir.⁶

⁴ Arda OCAK, "Gürcistan Ülke Raporu", T.C. Ekonomi Bakanlığı, İhracat Bilgi Platformu, Ankara, Aralık 2012

⁵ DEİK, Gürcistan Ülke Bülteni, İstanbul, 2011

⁶ Euronews Haber Portalı, <http://tr.euronews.com/2012/10/03/gurcistan-da-yeni-donem-basliyor/> Erişim tarihi: 02.12.2012

2.4.2 İdari Yapı

Gürcistan'da Acara ve Abhazya olmak üzere iki Özerk Cumhuriyet, Güney Osetya Bölgesi ile 9 yönetsel bölge bulunmaktadır.⁷

Harita 2: Gürcistan'ın İdari Yapısı

Numara	Bölge	Merkez
1	Abhazya	Sukhumi
2	Samegrelo-Zemo Svaneti	Zugdidi
3	Guria	Ozurgeti
4	Acara	Batum
5	Raca-Leçhumi ve Kvemo Svaneti	Ambrolauri
6	İmerete	Kutaisi
7	Samtshe-Cavaheti	Ahaltsihe
8	Şida Kartli	Gori
9	Mtsheta-Mtianeti	Mtsheta
10	Kvemo Kartli	Rustavi
11	Kaheti	Telavi
12	Tiflis	Tiflis

Kaynak: DEİK, Gürcistan Ülke Bülteni, İstanbul, 2011

Abhazya Özerk Cumhuriyeti, 3600km²'lik yüz ölçümüne sahiptir. Merkezi, Sukhumi'dir. 600.000 kişi yaşamaktadır. Nüfusunun % 40'ını Müslümanlar oluşturmaktadır. Günümüzde, Abhazya konusu, Gürcistan'ın iç ve dış siyasetinde olduğu kadar, ekonomik ve ticari faaliyetlerinde de en önemli gündem maddesini oluşturmaktadır.

Güney Osetya Özerk Bölgesi, Gürcistan yüz ölçümünün 3900 km²'lik yüz ölçümüne sahiptir. 1989 yılında özerkliğini, 1990 yılında bağımsızlığını

⁷ Arda OCAK, "Gürcistan Ülke Raporu", T.C. Ekonomi Bakanlığı, İhracat Bilgi Platformu, Ankara, Aralık 2012

ilan etmiştir. 1991 yılında çatışmalar başlamış ve akabinde de bir Ortak Kontrol Komisyonu oluşturulmuştur.

Acara Özerk Cumhuriyeti, 3000 km²'lik bir yüz ölçümüne ve 57 km uzunluğunda bir sahile sahiptir. Merkezi, Batum'dur. Nüfusu 400.000 kişidir. Sarp Sınır Kapısı ve Batum Limanı nedeniyle Türkiye ile yoğun ekonomik ilişki içerisinde. Merkezi hükümetle silahlı çatışmanın yaşanmadığı tek bölge burasıdır.

2.5. Türkiye - Gürcistan İlişkileri

Türkiye, Sovyetler Birliği'nin dağılmasının ardından 16 Aralık 1991'de Gürcistan'ın bağımsızlığını tanımış, 21 Mayıs 1992'de de iki ülke arasında Diplomatik İlişki Kurulmasına Dair Protokol imzalanmıştır. İki ülkenin Ankara ve Tiflis'teki Büyükelçiliklerinin yanısıra, Türkiye'nin Batum'da, Gürcistan'ın ise İstanbul ve Trabzon'da Başkonsoloslukları bulunmaktadır. İki ülke arasında düzenli olarak üst düzey ziyaretler gerçekleştirilmektedir.⁸

Türkiye ve Gürcistan arasında siyasi nitelikli sorun bulunmamaktadır. İki ülke vatandaşları, turistik amaçlı seyahatlerinde karşılıklı olarak 90 güne kadar vize muafiyetinden istifade etmekte, Batum Havalimanı Türkiye ve Gürcistan tarafından ortak kullanılmakta, gümrük kapılarının "tek pencere" modelinde ortak işletilmesine ve yeni sınır kapılarının faaliyete geçmesine yönelik çalışmalar yapılmaktadır. Öte yandan, 31 Mayıs 2011 tarihinde imzalanan Protokolün her iki tarafça onaylanarak yürürlüğe girmesinin ardından, iki ülke vatandaşları, birbirlerinin ülkelerine pasaporta ihtiyaç olmadan kimlik kartıyla seyahat edebileceklerdir.

Türkiye-Gürcistan işbirliği yalnız ikili düzeyde değil, Bakü-Tiflis-Ceyhan Petrol Boru Hattı, Bakü-Tiflis-Erzurum Doğalgaz Boru Hattı ve 2012 yılında tamamlanması öngörülen Bakü-Tiflis-Kars Demiryolu gibi bölgesel işbirliği projeleriyle de başarıyla sürdürülmektedir. Türkiye ve Gürcistan arasındaki coğrafi yakınlığın bir sonucu, halklar arasındaki yakınlıktır. Ahıska Türkleri ise iki ülke arasındaki bir diğer kültürel köprüyü oluşturmaktadır. Türkiye, SSCB döneminde 1944 yılında Gürcistan'daki ata topraklarından Orta Asya'ya sürülen Ahıska Türklerinin Gürcistan'a dönüşlerinin sağlanmasına önem vermekte, bu amaçla Gürcistan tarafından yürütülen çalışmaları desteklemektedir.

⁸ T.C. Dışişleri Bakanlığı, www.mfa.gov.tr/turkiye-gurcistan-siyasi-iliskileri.tr.mfa Erişim Tarihi: 02.12.2012

Fotoğraf 1: Tiflis Şehri

Gürcistan'la eğitim alanındaki işbirliğimiz, sorunsuz ve memnuniyet verici düzeyde devam etmektedir. Gürcistan'da yedi yüksek öğretim kurumunda bulunan Türkoloji bölümlerinde son verilere göre 268 öğrenci ve 40 öğretim üyesi bulunmaktadır. Halihazırda Gürcistan'daki üniversitelerde yaklaşık 257 Türk öğrenci yüksek öğrenim görmekte olup, ülkedeki üniversitelere kayıt yaptıran yabancı öğrenciler arasında Türkler ikinci sırada bulunmaktadır.

Fotoğraf 2: Sarp Sınır Kapısı

3. GENEL EKONOMİK DURUM

Tablo 2: Ekonomik Göstergeler

	2006	2007	2008	2009	2010	2011
GSYİH (milyar Lari, cari fiyatlarla)	13,79	16,99	19,07	17,99	20,74	24,34
GSYİH (milyar Dolar, cari fiyatlarla)	7,76	10,17	12,80	10,77	11,64	14,44
Reel GSYİH Büyüme Hızı (%)	9,4	12,3	2,3	-3,8	6,3	7,2
Kişi Başına GSYİH (Dolar, cari fiyatlarla)	1.763,5	2.314,6	2.921,1	2.455,2	2.623,0	3.230,7
Kişi Başına GSYİH (Dolar, satın alma gücü paritesi)	4.042,7	4.683,7	4.903,3	4.750,9	5.035,7	5.465,1
Cari İşlemler Dengesi (milyar Dolar)	-1,18	-2,01	-2,82	-1,14	-1,20	-1,69
Döviz Kuru (Dolar/Lari) (yıl ortalaması)	1,7767	1,6707	1,4902	1,6705	1,7826	1,6860

Kaynak 1: Gürcistan Ulusal İstatistik Ofisi, www.geostat.ge/index.php?lang=eng, Erişim Tarihi: 06.02.2013

Kaynak 2: Dünya Bankası, <http://data.worldbank.org/country/georgia>, Erişim Tarihi: 06.02.2013

Sosyalist dönemde SSCB ülkeleri içinde en güçlü ekonomiye sahip ülkelerden biri olan Gürcistan, SSCB'nin dağılmasından sonra kaybettiği pazarla ekonomisinde büyük bir durgunluk yaşamıştır. Tarımsal üretimi azalan ve sanayi altyapısı eskiyen Gürcistan ekonomisinde hizmet sektörünün ağırlığı artış göstermiştir.

Bağımsızlık sonrası başlayan liberal ekonomik dönüşüm Saakaşvili döneminde ivme kazanmış; vergi sistemi, kamu harcamaları, yolsuzluk ve kaçakçılıkla mücadele konularında önemli reformlar gerçekleştirilmiştir.

Bağımsızlık sonrası ekonomik durgunluk dönemini Bakü-Tiflis-Ceyhan Petrol Boru Hattı gibi uluslararası yatırım ve desteklerle aşmış görünen Gürcistan 2008 yılında Rusya ile geçirdiği kısa savaş dönemi hariç ekonomisi büyüyen bir ülke haline gelmiştir.

Tablo 3: Gürcistan Ekonomisi Makroekonomik Göstergeleri

	2007	2008	2009	2010	2011
Tüketici Fiyatları Enflasyon Oranı (ortalama, %)	9,2	10	1,7	7,1	8,5
İşgücü (milyon kişi)	2,0	1,9	2,0	1,9	2,0
İşsizlik Oranı (%)	13,3	16,5	16,9	16,3	15,1
İç Borç (Milyar Dolar)	0,8	0,8	1,0	1,1	1,2
Dış Borç (Milyar Dolar)	2,4	3,7	4,5	5,8	6,0
Doğrudan Yabancı Sermaye (Milyar Dolar)	2,0	1,6	0,7	0,8	1,0

Kaynak: Gürcistan Ulusal İstatistik Ofisi, www.geostat.ge/index.php?lang=eng, Erişim Tarihi: 06.02.2013

3.1 Dış Ticaret

Gürcistan'ın dış ticaret hacmi, global ekonomik krizin yaşandığı 2009 yılı haricinde sürekli bir artış trendi sergilemiştir. Bu artış trendine paralel olarak Gürcistan'ın dış ticaret dengesi sürekli olarak açık vermektedir.

Tablo 4: Gürcistan Dış Ticaret Göstergeleri (milyar \$)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
İhracat (FOB)	1,23	1,50	1,13	1,68	2,19	2,38
İthalat (CIF)	5,21	6,30	4,50	5,26	7,06	7,84
Dış Ticaret Hacmi	6,44	7,80	5,63	6,94	9,25	10,22
Dış Ticaret Dengesi	-3,98	-4,81	-3,37	-3,58	-4,87	-5,47

Kaynak: Gürcistan Ulusal İstatistik Ofisi, www.geostat.ge/index.php?lang=eng, Erişim Tarihi: 06.02.2013

3.1.1 Gürcistan'ın İhracatı

2011 yılı verilerine bakıldığında Gürcistan ihracatının yaklaşık yarısını işlenmemiş madenler oluşturmaktadır. Gürcistan ihracatının son üç yılda sürekli bir artış trendi sergilediği görülmektedir.

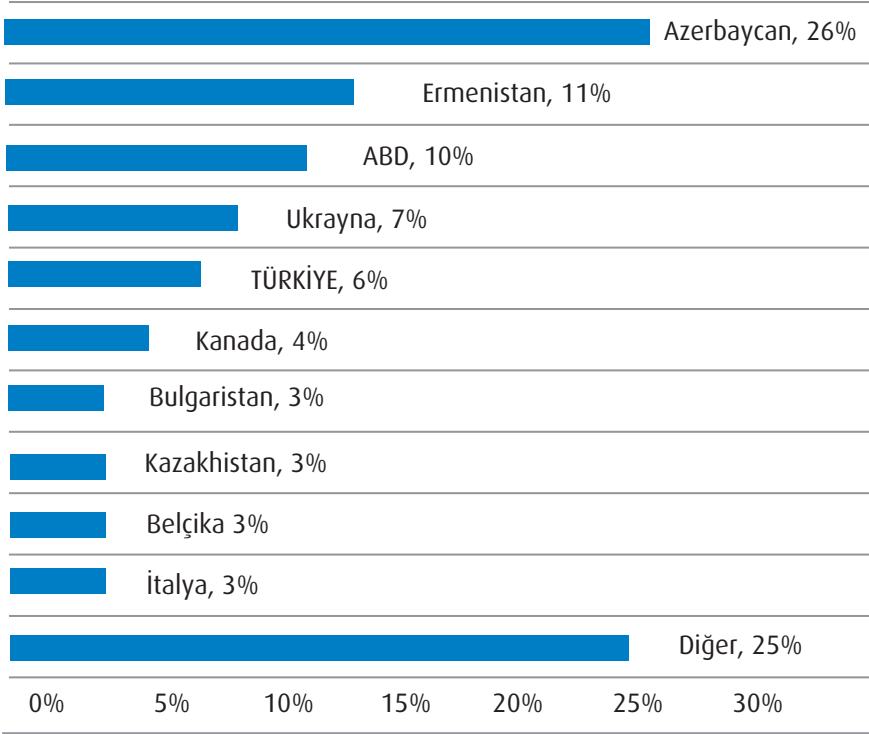
Tablo 5: İhracatında Başlıca Ürünler (milyon \$)

GTİP	GTİP Tanımı	2009	2010	2011	2012	2012 Pay (%)
	TOPLAM	1.134	1.677	2.189	2.377	100
8703	Otomobil, Steysin Vagonlar, Yarı Arabaları	78	227	450	587	24,7
7202	Ferro Alyajlar	130	264	255	260	11,0
3102	Azotlu Mineral ve Kimyasal Gübreler	60	84	144	137	5,8
7108	Altın; Ham, Yarı İşlenmiş, Pudra Halinde	116	118	110	88	3,7
802	Diğer Kabuklu Meyveler (Taze, Kuru, Kabuklu, Kabuksuz)	70	75	130	84	3,5
2208	Alkollü İçkiler, Likörler vb; Derece < %80, Tağyir Edilmemiş	54	56	68	80	3,4
2204	Taze Üzüm Şarabı	32	41	54	65	2,7
2201	Sular, Buz ve Kar (Tat ve Lezzet Verici Katılmamış)	25	37	48	59	2,5
2603	Bakır Cevherleri ve Konsantreleri	62	75	85	54	2,3
1001	Buğday ve Mahlut	3	7	6	52	2,2
3004	İlaçlar (Dozlandırılmış)	24	35	42	52	2,2
7214	Demir-Çelik Çubuklar; Sıcak Haddeli, Dövülmüş, Burulmuş, Çekilmiş	3	36	61	51	2,1
7204	Demir-Çelik Döküntü ve Hurdaları, Bunların Külçeleri	64	109	117	44	1,8
8704	Eşya Taşımaya Mahsus Motorlu Araçlar	2	15	28	42	1,8
7404	Bakır Hurda ve Döküntüleri	19	42	48	40	1,7
102	Canlı Sığırlar	17	19	28	39	1,7
7700	Karışık Ürünler (GTİP'e tanımlanmamış)	5	4	4	36	1,5
2523	Çimento	22	6	19	33	1,4
2837	Siyanürler, Oksisiyanürler ve Kompleks Siyanürler	2	2	10	31	1,3
2709	Ham Petrol (Petrol Yağları ve Bitümenli Minerallerden Elde Edilen Yağlar)	22	30	37	27	1,1
	Diğer ürünler	324	395	445	515	21,7

Kaynak: Gürcistan Ulusal İstatistik Ofisi, www.geostat.ge/index.php?lang=eng, Erişim Tarihi: 06.02.2013

İş Dünyası İçin Gürcistan Rehberi

Grafik 1: Gürcistan İhracatında İlk 10 Ülke(2012 yılı)

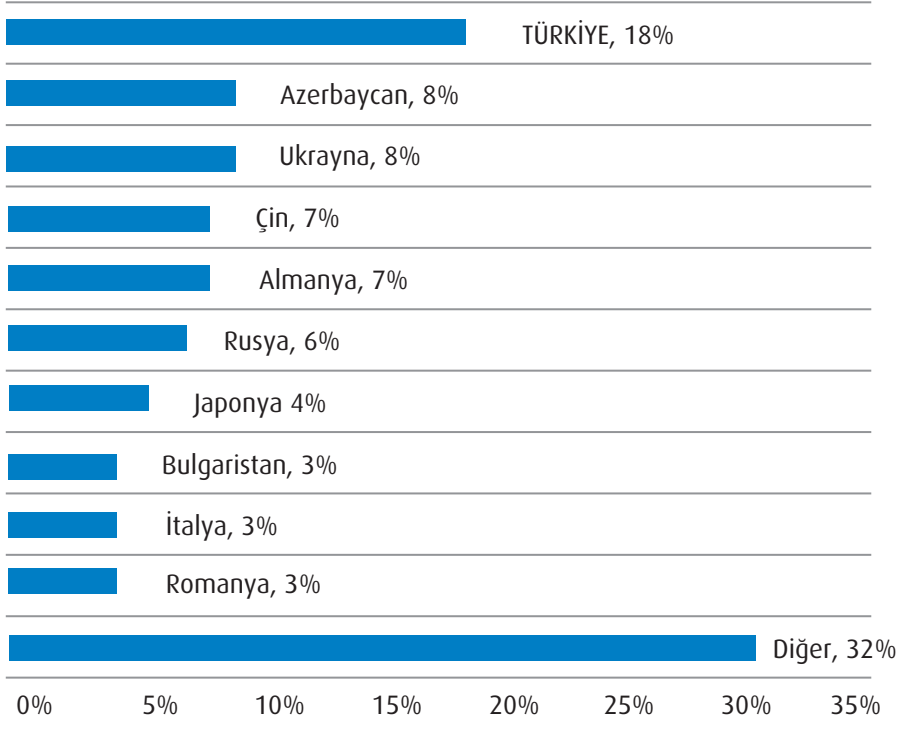
Kaynak: Gürcistan Ulusal İstatistik Ofisi, www.geostat.ge/index.php?lang=eng, Erişim Tarihi: 06.02.2013

Gürcistan'ın ihracatındaki ilk on ülkeye toplam ihracatın %75'lik bölümü gerçekleştirilmektedir. Gürcistan'ın 2012 yılında yapmış olduğu 2,38 milyar Dolarlık ihracatın 626 milyon Dolarlık (yüzde 26) bölümü Azerbaycan'a ve 260 milyon Dolarlık bölümü Ermenistan'a gerçekleşmiştir. Bu tablonun oluşmasındaki en büyük etken Gürcistan'ın hem Azerbaycan hem de Ermenistan'ı dünyaya bağlayan yollar üzerinde yer almasıdır. Türkiye ve Rusya 2000'li yılların başında Gürcistan ihracatında yüzde 20'nin üzerinde pay almakta iken, 2012 yılında Türkiye yüzde 6 civarında, Rusya ise yüzde 2'nin altında pay almıştır.

3.1.2 Gürcistan'ın İthalatı

Gürcistan'ın ithalat kalemleri oldukça çeşitlilik arz etmektedir. Öyle ki petrol ürünleri ve otomobiller hariç diğer kalemlerin hiçbirinin payı toplam ithalat içinde yüzde beşi geçmemektedir. Bunun yanında, Gürcistan ithalat hacmi yıldan yıla artış trendi sergilemektedir.

Grafik 2: Gürcistan İthalatında İlk 10 Ülke(2012 yılı)

Kaynak 1: Gürcistan Ulusal İstatistik Ofisi, www.geostat.ge/index.php?lang=eng, Erişim Tarihi: 06.02.2013

Gürcistan'ın ithalatındaki ilk on ülke toplam ithalatın %68'ini karşılamaktadır. Gürcistan'ın 2012 yılında yapmış olduğu 7,84 milyar Dolarlık ithalatın 1,39 milyar Dolarlık (yüzde 18) bölümü Türkiye'den gerçekleştirilmiştir. 2000 yılından buyana Türkiye'nin payı çok fazla değişmemiş, Rusya, ABD ve İngiltere'nin payı azalmış, Çin ve Japonya'nın payları ise artmıştır.

İş Dünyası İçin Gürcistan Rehberi

Tablo 6: İthalatında Başlıca Ürünler (milyon \$)

GTİP	GTİP Tanımı	2009	2010	2011	2012	2012 Pay (%)
	TOPLAM	4.500	5.257	7.058	7.842	100
2710	Petrol ve Bitümenli Minerallerden Üretilen Yağlar; Ham Hariç	555	697	911	951	12,1
8703	Otomobil, Steysin Vagonlar, Yarış Arabaları	304	402	511	663	8,5
2711	Petrol Gazı ve Diğer Gazlı Hidrokarbonlar	192	161	237	253	3,2
1001	Buğday ve Mahlut	106	174	184	240	3,1
3004	İlaçlar (Dozlandırılmış)	180	192	201	232	3,0
8517	Telli Telefon-Telgraf İçin Elektrikli Cihazlar	79	111	134	119	1,5
8471	Otomatik Bilgi İşlem Makineleri, Üniteleri	38	50	76	105	1,3
7308	Demir-Çelikten İnşaat ve Aksamı	19	50	102	93	1,2
2402	Tütün ve Tütün Benzerlerinden Purlar, Sigaralar	57	79	87	91	1,2
8504	Elektrik Transformatörleri, Statik Konvertisörler vb.	21	15	58	88	1,1
1701	Şeker (Kamış, Pancar Şekeri) Kimyaca Saf Sakkaroz	50	74	90	85	1,1
8701	Traktörler	11	17	22	72	0,9
8704	Eşya Taşımaya Mahsus Motorlu Araçlar	35	48	65	72	0,9
9403	Diğer Mobilyalar, Bunların Aksam ve Parçaları	34	40	54	70	0,9
0207	Kümes Hayvanlarının Etleri ve Yenilen Sakatları	37	48	66	70	0,9
8544	Elektrik İçin İzole Tel, Kablo, İzole İletici, Optik Lif Kablo	23	33	74	69	0,9
8418	Buzdolapları, Dondurucular, Soğutucular, Isı Pompaları	26	38	60	61	0,8
8528	Televizyon Alıcıları (Kombine Olun Olmasın)	28	45	50	58	0,7
1512	Ayçiçeği, Aspir ve Pamuk Tohumu Yağları, Fraksiyonları	29	47	65	56	0,7
3917	Plastikten Tüpler, Borular, Hortumlar, Conta, Dirsek, Rakor vb.	21	33	47	55	0,7
	Diğer ürünler	2.656	2.904	3.966	4.340	55,3

Kaynak: Gürcistan Ulusal İstatistik Ofisi, www.geostat.ge/index.php?lang=eng, Erişim Tarihi: 06.02.2013

3.2 Dış Ticaret Politikası Ve Vergiler

Liberal bir dış ticaret rejimine sahip olan Gürcistan, 2006 yılından itibaren gümrük prosedürlerini basitleştirmeye başlamıştır.

3.2.1 İthalat Prosedürleri

İthalat işlemleri için Gürcistan Dış Ticaret Mevzuatı kapsamında talep edilebilecek bilgi ve belgeler ise şunlardır:

*Gümrük işlemleri için yetki belgesi (önceki mevzuata göre gümrük işlemlerini yürütecek aracının mevcudiyeti zorunlu olmakla birlikte, yeni prosedürde bu zorunluluk bulunmamaktadır).

*Taşıma belgeleri (CMR ya da TIR Karnesi),

*Ticari ilişkilerde bulunan taraflar arasındaki anlaşma,

*İthalatçının vergi mükellefi olduğuna dair resmi belge,

*Fatura,

*Menşe sertifikası,

*Uygunluk sertifikası (ithalatı yapılan mal için uygunluk sertifikası gerekiyorsa),

*Lisans veya izin belgesi (ithalatı yapılan mal için özel izin veya lisans gerekiyorsa),

*Veteriner Belgesi (önceden hayvansal ve bitkisel ürünler için ayrı ayrı istenen belgeler tek dokümanda birleştirilmiştir).

*Petrol ürünleri, akaryakıt, tütün mamulleri, alkollü içkiler, renkli ve renksiz hurda metal, otomobil vb. bazı ürünler hem ithalatta hem ihracatta bandrol ve özel izin uygulamasına tabidir.

3.2.1.1 Tarife Dışı Engeller

1. Değerli metaller, kıymetli mallar, taşlar, el işlemleri, antika mallar ve sanat eserleri, haçlar, resimler ve heykellerin ülkeye giriş-çıkışları Gürcistan Kültür, Eserleri Koruma ve Spor Bakanlığı'nın özel iznine tabidir.

2. Ağaç ve orman ürünlerinin ihracatı için ihracatçının lisans sahibi olması ve Çevre Bakanlığı'nın iznini alması gerekmektedir.

3. Aynı şekilde her türlü silah, silah yapımı için gerekli malzeme, mühimmat, yanıcı maddeler, narkotik, psikotropik, zehir içeren, radyoaktif

İş Dünyası İçin Gürcistan Rehberi

maddeler, yüksek frekanslı radyo-elektro cihazlar, muhabere vasıtaları, canlı hayvan ve kuşlar ve bitkiler izne tabidir.

4. İlaç, tıbbi malzeme, aşı, laboratuvar kimyasalları vb. maddelerin ithalatı için Sağlık Bakanlığı izni gerekmektedir.

5. 30 bin GEL'den (Haziran 2012 dolar karşılığı; yaklaşık 20 bin \$) fazla nakit paranın (değerli kağıtların) veya değerinde dövizin ülkeye sokulması ve ülkeden çıkarılması (gümrükten geçerken) beyannameye tabidir.

Özel şahıslar gümrük beyannamesini Gürcüce, Rusça veya İngilizce olarak doldurabilmektedirler. Değeri 300 GEL'den fazla olan şahsi eşyalar gümrük beyannamesine tabi olup, şu şekilde vergilendirilmektedir: Gümrük Vergisi (malın cinsine göre %0'dan %12'ye kadar) ve KDV %18. Gümrükler ile ilgili hususlarda önceden bilgi alınarak hareket edilmesi önemle tavsiye edilmektedir. Bu amaçla Gürcistan Maliye Bakanlığı Gelirler İdaresi bünyesinde Gümrük Acil Hattı (077) oluşturulmuş olup, görüşmeler ücretsizdir. Ayrıca, www.customs.gov.ge internet sitesinden de bilgi alınabilmektedir.

3.2.1.2 Tarifeler ve Diğer Vergiler

Gürcistan, 1 Eylül 2006 tarihinden itibaren yeni gümrük vergisi oranlarını uygulamaya koymuştur. Bu kapsamda birçok ürünün gümrük vergisi sıfırlanmıştır. Gümrük vergisi sıfırlanmayan ürünler için %5 veya %12 olarak gümrük vergisi oranları uygulanmaktadır.

Aşağıdaki tabloda belirtilen tarım ürünleri dışında, Türkiye Cumhuriyeti menşeli ürünlerin Gürcistan'a girişinde uygulanan gümrük vergileri ve eş etkili vergiler 1 Kasım 2008 tarihinden itibaren kaldırılmıştır.

Tablo 7: Serbest Ticaret Anlaşmasına Göre Gümrük Tarifesine Tabi Türk Ürünleri

AB Birlik Sınıflandırma Kodu	Ürün Tanımı
01 05	Canlı kümes hayvanları horozlar, tavuklar ("Gallus Domesticus" türü) ördekler, kazlar, hindiler ve beç tavukları gibi evcil türler
02 04	Koyun ve keçi etleri (taze, soğutulmuş veya dondurulmuş)
04 01	Süt ve krema (konsantre edilmemiş, ilave şeker veya diğer tatlandırıcı maddeleri içermeyenler)
04 07	Kuş ve kümes hayvanlarının yumurtaları (kabuklu,taze,dayanıklı hale getirilmiş veya pişirilmiş)
04 09	Tabii bal
07 02	Domates (taze veya soğutulmuş), (sadece 1 Haziran-31 Ekim döneminde)
07 11	Geçici olarak konserve edilmiş fakat bu halleriyle derhal yenilmeye elverişli olmayan sebzeler (örneğin; kükürtdioksit gazı kullanılarak salamurada, kükürtlü su içinde veya diğer koruyucu eriyikler içinde)
08 02	Diğer kabuklu meyvalar (taze veya kurutulmuş) (kabuğu çıkarılmış veya soyulmuş olsun olmasın)
08.05 (0805.50 hariç)	Turunçgiller (taze veya kurutulmuş)
08.06 (0806.20 hariç)	Üzümler, taze
808,1	Elma, taze
08 12	Geçici olarak konserve edilmiş fakat bu halleri ile derhal yenilmeye elverişli olmayan meyvalar ve sert çekirdekli meyvalar (örneğin; kükürtdioksit gazı kullanılarak salamurada, kükürtlü su içinde veya diğer koruyucu eriyikler içinde)
09 02	Çay (aromalandırılmış olsun olmasın)
24 01	Yaprak tütün ve tütün döküntüleri
24 02	Tütün veya tütün yerine geçen maddelerden yapılmış purolar, uçları açık purolar, sigarillolar ve sigaralar

Kaynak: Arda OCAK, "Gürcistan Ülke Raporu", T.C. Ekonomi Bakanlığı, İhracat Bilgi Platformu, Ankara, Aralık 2012

İş Dünyası İçin Gürcistan Rehberi

Gürcistan Osetya sorunundan sonra Bağımsız Devletler Topluluğu'ndan ayrılmıştır. BDT ülkelerinden ithalatta gümrük vergisi muafiyeti artık bulunmamaktadır. Gürcistan'ın üçüncü ülkelerden ithalatta uygulamakta olduğu gümrük vergisi oranları **AB Pazara Giriş Veri Tabanından** (http://madb.europa.eu/madb/datasetPreviewFormATpubli.htm?datacat_id=AT&from=publi) temin edilebilmektedir.

İthal edilen ürünler %18 oranında **KDV**'ye tabidir. Gelir vergisi, kurumlar vergisi, KDV, gümrük vergisi gibi başlıca vergilere ilave olarak tüketim, mülkiyet, toprak kullanım vergisi gibi vergi türleri de uygulanmaktadır.

Tablo 8: Gürcistan'daki Bazı Vergiler ve Vergi Oranları

Vergi Türü	Oran
Gelir Vergisi ve Sosyal Vergi	Özel şahıslar için %18 (2014'te %15'e düşecektir.)
KDV	%18 (Yıllık cirosu 100 bin GEL'in altında olan girişimler KDV mükellefi olmamaktadır).
Kurumsal Kazanç Vergisi	%15
İstihdam Vergisi	%20 (İşveren tarafından ödeniyor).
Emlak Vergisi	Kurumlar için yıllık %1. Özel şahıslar bir önceki yılda elde ettikleri kazanç 40 bin GEL'in üzerinde olması halinde emlak vergisi mükellefi olmaktadır.
Eğlence Merkezi ve Kumarhane Vergisi	%20 (Ayrıca, masa başına yıllık 500-10.000 GEL arası vergi alınmakta, yerel yönetimlerin 3 aylık bazda tahsil ettiği harçlar söz konusu olmaktadır).
Bandrol ve Lisans (petrol, şeker ve alkollü içecekler için).	0,5 – 20 GEL
Alkollü içecekler, etil alkol, otomobil lastikleri, havyar vb ithalatı...	%5-100
Yatırım malları ve yedek parça ithalat vergisi oranı	%5
Gümrük Hizmetleri Harcı	%0,2

Kaynak 1: Gürcistan Ulusal Yatırım Ajansı, www.investingorgia.org/?84/tax_system/ Erişim Tarihi: 06.02.2013

Kaynak 2: Arda OCAK, "Gürcistan Ülke Raporu", T.C. Ekonomi Bakanlığı, İhracat Bilgi Platformu, Ankara, Aralık 2012

Parlamento, Devlet Gümrük İdaresini gerektiğinde 6 ayı geçmeyecek şekilde özel ve mevsimsel vergiler uygulamakla yetkilendirmiştir.

Buğday, bebek maması, diyabetik yiyecekler ve insani yardımlar ithalat vergisinden muafır. Ayrıca yabancı yatırımcıların şahsi malları ve üretimde kullanılacak ekipmanlar da vergiden muafır.

Yolcu otomobillerinin ithalinde gümrük vergisi ve KDV uygulaması bulunmamaktadır.

3.2.1.3 Gümrük vergisinden muafiyet:

Özel şahıslar için 24 saatlik zaman zarfında:

1. 200 GEL'e kadar değerinde ve toplamda 5 kilograma kadar meyve, sebze, kuru meyve, süt ve süt ürünleri, makarna ve benzer hazır yiyecekler, fındık, şeker, bayram şekeri ve diğer unlu mamuller, sucuk, maya gibi gıda malzemeleri.
2. 300 GEL'e kadar değerinde (hava yoluyla gelen özel şahıs için maksimum 1.500 GEL değerinde) ve toplamda 50 kilograma kadar değişik çeşitlerde özel ihtiyaç malzemeleri.
3. Her türlü alkollü içecekler için maksimum 2 litre ve 200 dal sigara. Bu madde 18 yaşından küçük özel şahısların ithalat yapmasını kapsamamaktadır.
4. Yabancı ülkede 6 aydan fazla kalan özel şahıslar (Gürcü vatandaşları) gümrük bedeli ödmeden 7500 GEL'e kadar değerindeki şahsi malzemelerini ülkeye ithal edebilmektedirler.
5. Yabancı ülkede Gürcistan adına diplomat olarak veya konsolosluk birimlerinde çalışanlar, görev değişikliği olduğu zaman aile başına 1 adet ulaşım aracı, 1 adet buzdolabı, 1 adet televizyon ve 1 adet bilgisayarlarını ülkeye gümrüksüz getirebilmektedirler.
6. Yabancı ülkeden daimi olarak ülkeye giriş yapan kişiler mobilya, aile başına 1 adet ulaşım aracı, ev eşyalarını ve benzeri şahsi malzemelerini gümrük bedeli ödmeden getirebilmektedirler.

3.3 Türkiye – Gürcistan Ticareti

2012 yılında Gürcistan'a 1,25 milyar Dolar değerinde ihracat gerçekleştirilmiştir. Türkiye, Gürcistan'ın (toplam ithalatın %18'i) en çok ithalat yaptığı ülkedir. Son yıllarda Türkiye'nin Gürcistan'dan yaptığı ithalat miktarı azalmaktadır. Yıllarca Gürcistan'ın ihracatında ilk üç ülkeden biri olan Türkiye 2012 yılında gerçekleşen 180 milyon Dolarlık ihracat ile en çok ihracat yapılan beşinci ülke olmuştur.

Tablo 9 :Türkiye – Gürcistan Ticaretinin Seyri (milyon \$)

Yıllar	Türkiye'nin İhracatı	Türkiye'nin İthalatı	İkili Ticaret Hacmi	İkili Ticaret Dengesi	İhracat / İthalat
1992	12	6	18	5	1,84
1993	35	22	56	13	1,58
1994	67	26	93	41	2,61
1995	68	50	118	18	1,36
1996	110	32	143	78	3,40
1997	174	66	239	108	2,63
1998	164	91	255	73	1,80
1999	114	93	207	21	1,22
2000	132	155	287	-24	0,85
2001	144	127	271	17	1,13
2002	103	138	241	-35	0,75
2003	155	269	424	-113	0,58
2004	200	300	500	-101	0,67
2005	272	290	562	-18	0,94
2006	408	345	753	63	1,18
2007	646	290	936	357	2,23
2008	998	525	1.523	473	1,90
2009	763	285	1.048	477	2,67
2010	769	291	1.060	479	2,65
2011	1.092	314	1.407	778	3,47
2012	1.254	180	1.434	1.074	6,96

Kaynak: TÜİK, Dış Ticaret İstatistikleri, www.tuik.gov.tr, Erişim Tarihi:08.02.2013

3.3.1 Türkiye'nin Gürcistan'a İhracatı

Türkiye'nin Gürcistan'a ihracatı herhangi bir kalemde yoğunlaşmamış çok çeşitli kalemlere dağılmış durumdadır.

Tablo 10: Türkiye'nin Gürcistan'a İhracatında Başlıca Fasıllar(milyon \$)

Fasıl	Fasıl adı	2008	2009	2010	2011	2012	2012 Pay (%)
39	Plastikler ve mamulleri	108,8	80,8	105,8	140,2	153,4	12,2
84	Kazanlar, makinalar, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler; bunların aksam ve parçaları	80,6	61,2	79,2	116,8	119,3	9,5
73	Demir veya çelikten eşya	65,7	44,8	58,9	92,1	119,2	9,5
85	Elektrikli makina ve cihazlar, ses kaydetme-verme, televizyon görüntü-ses kaydetme-verme cihazları;aksam-parça-aksesuarı	51,2	35,1	48,6	76,5	87,9	7,0
72	Demir ve çelik	79,2	42,0	38,2	47,0	75,2	6,0
87	Motorlu kara taşıtları, traktörler, bisikletler, motosikletler ve diğer kara taşıtları; bunların aksam, parça, aksesuarı	35,9	92,8	16,5	51,8	54,5	4,3
44	Ağaç ve ahşap eşya; odun kömürü	50,3	31,5	33,6	43,9	49,1	3,9
76	Aluminyum ve aluminyumdan eşya	26,2	18,0	29,1	36,7	41,0	3,3
94	Mobilyalar, yatak takımları; aydınlatma cihazları; reklam lambaları, ışıklı tabelalar vb; prefabrik yapılar	25,0	20,2	21,9	38,4	39,6	3,2
48	Kağıt ve karton; kağıt hamurundan, kağıttan veya kartondan eşya	35,6	33,4	38,9	48,9	35,3	2,8
25	Tuz; kükürt; topraklar ve taşlar; alçılar, kireçler ve çimento	42,3	24,6	21,1	21,1	33,2	2,6
32	Debagatte ve boyacılıkta kullanılan hülasalar; tanenler; boyalar, pigmentler,vb; vernikler, vb; macunlar; mürekkepler	23,8	19,0	21,7	28,2	31,4	2,5
34	Sabunlar, yüzey-aktif organik maddeler, yıkama-yağlama müstahzarları, mumlar,bakım müstahzarları, dişçilik müstahzarları	15,8	17,4	21,3	24,9	29,1	2,3
69	Seramik mamulleri	23,2	14,9	20,1	23,9	27,4	2,2
68	Taş, alçı, çimento, amyant, mika veya benzeri maddelerden eşya	10,8	13,2	9,2	17,3	25,5	2,0
96	Çeşitli mamul eşya (hijyenik havlu, bebek bezi, kalem, çakmak, fermuar, fırça vb.)	1,1	1,3	1,1	1,9	23,6	1,9
61	Örme giyim eşyası ve aksesuarı	4,0	4,5	7,1	11,9	19,7	1,6
70	Cam ve cam eşya	9,8	10,3	13,2	18,6	18,0	1,4
83	Adi metallere çeşitli eşya (kilit, kasa, mobilya tertibatı, vb.)	17,2	12,5	14,6	17,6	17,7	1,4
38	Muhtelif kimyasal maddeler (biodizel, yangın söndürme maddeleri, dezenfektanlar, haşarat öldürücüler, vb.)	10,0	9,2	8,7	14,4	16,1	1,3
Toplam		998	763	769	1.092	1.254	100

Kaynak: TÜİK, Dış Ticaret İstatistikleri, www.tuik.gov.tr, Erişim Tarihi:08.02.2013

Tablo 11: Türkiye'nin Gürcistan'a Sanayi Ürünleri İhracat Performansı Karşılaştırmalı Analizi

Sektör	GTİP	Potansiyel Ürün	Ülkenin Toplam İthalatı, 2011 (Milyon \$)	Türkiye'nin Ülkeye İhracatı, 2011 (Milyon \$)	Türkiye'nin Toplam İhracatı, 2011 (Milyon \$)
Kağıt ve Karton Ürünleri	4818	Hijyenik kağıtlar	46,3	25	637
İnşaat Malzemeleri	7210	Demir veya alaşımsız çelikten yassı hadde mamulleri	34,3	19,2	410
İnşaat Malzemeleri	7308	Demir veya çelikten inşaat aksamı	101,7	34,5	1.102
Temizlik Maddeleri	3402	Yüzey aktif organik maddeler	31,7	16,5	274
Elektrik Makineleri ve Kablolar	8544	İzole edilmiş kablo ve teller	73,5	25,1	2.314
Ambalaj Malzemeleri	3923	Plastik ambalaj malzemeleri	32,9	13,7	651
İnşaat Malzemeleri	7216	Demir/alaşımsız çelikten profil	36,9	13,7	1.291
Mobilya	9403	Diğer mobilyalar	56,1	17,1	895
Hazır Giyim	61	Örme giyim	58,6	11,9	8.396

İş Dünyası İçin Gürcistan Rehberi

Türkiye'nin Ülkeye İhracatındaki Değişim, 2010-2011, (%)	Ülkenin İthalatındaki Değişim, 2010-2011, (%)	Ülke İthalatında İlk 5 Ülke ve Pazar Payları 2011 (%)	Ülkenin Türkiye'ye ve Rakip Ülkelere Uyguladığı Gümrük Oranları
22,4	15,9	Türkiye (70) Çek Cum. (8) Ukrayna (6) İsveç (2) Polonya (2)	Tüm ülkeler 0%
12,9	6,8	Türkiye (48) Kazakistan (20) Güney Kore (11) Çin (10) Hindistan (4)	Tüm ülkeler 0%
127,2	103	Türkiye (42) İspanya (23) Ukrayna (10) Çin (7) Kazakistan (3)	Türkiye ve BDT Ülkeleri %0, diğer ülkeler %5-12
16,3	11,6	Türkiye (55) Rusya (15) İran (10) Bulgaristan (4) Almanya (4)	Türkiye ve BDT Ülkeleri %0, diğer ülkeler %0-12
82,5	123,6	Türkiye (39) Ukrayna (22) Çek Cum. (10) Çin (7) Almanya (6)	Türkiye ve BDT Ülkeleri %0, diğer ülkeler %0-5
27,2	9,2	Türkiye (48) Ukrayna (27) Ermenistan (12) Almanya (3) Çin (2)	Türkiye ve BDT Ülkeleri %0, diğer ülkeler 12%
36	125,6	Türkiye (39) Ukrayna (19) Çin (15) İsrail (14) Hindistan (4)	Tüm ülkeler 0%
86,4	40,5	Türkiye (26) Çin (22) Ukrayna (13) İtalya (11) ABD (5)	Tüm ülkeler 0%
66,5	15,7	Türkiye (38) Çin (28) İtalya (8) Fransa (5) İngiltere (4)	Tüm ülkeler 0%

İş Dünyası İçin Gürcistan Rehberi

Sektör	GTİP	Potansiyel Ürün	Ülkenin Toplam İthalatı, 2011 (Milyon \$)	Türkiye'nin Ülkeye İhracatı, 2011 (Milyon \$)	Türkiye'nin Toplam İhracatı, 2011 (Milyon \$)
Temizlik Maddeleri	3401	Sabunlar	13,8	6,8	402
Otomotiv Ana ve Yan Sanayi	8708	Kara taşıtlarının aksam ve parçaları	30,2	5,9	3.371
Mobilya	9401	Oturmaya mahsus mobilyalar	26,3	7,3	632
Otomotiv Ana ve Yan Sanayi	8704	Kamyonlar	10,1	7	3.964
İlaç	3004	İlaç	198,1	4,7	500
İnşaat Malzemeleri	7214	İnşaat demirleri	49	2,2	4.751
Hazır Giyim	62	Dokuma giyim	96,6	7	5.130
Otomotiv Ana ve Yan Sanayi	8703	Otomobiller	7,1	1,6	6.485
Otomotiv Ana ve Yan Sanayi	8702	Otobüsler	1,1	28,3	1.044

Kaynak: Arda OCAK, "Gürcistan Ülke Raporu", T.C. Ekonomi Bakanlığı, İhracat Bilgi Platformu, Ankara, Aralık 2012

İş Dünyası İçin Gürcistan Rehberi

Türkiye'nin Ülkeye İhracatındaki Değişim, 2010-2011, (%)	Ülkenin İthalatındaki Değişim, 2010-2011, (%)	Ülke İthalatında İlk 5 Ülke ve Pazar Payları 2011 (%)	Ülkenin Türkiye'ye ve Rakip Ülkelere Uyguladığı Gümrük Oranları
19,6	9,5	Türkiye (37) Ukrayna (15) Çek Cum. (12) Rusya (9) Polonya (7)	Türkiye ve BDT Ülkeleri %0, diğer ülkeler 5%
7,5	16,8	Almanya (27) Türkiye (19) Çin (15) BAE (14) İngiltere (5)	Tüm ülkeler 0%
35	23,7	Çin (33) Türkiye (29) İtalya (12) Çek Cumh. (4) Almanya (4)	Tüm ülkeler 0%
47	-79	Azerbaycan (81) Avusturya (6) Türkiye (3) Almanya (3) İngiltere (2)	Tüm ülkeler 0%
3,3	5,1	Türkiye (17) Almanya (10) Macaristan (8) Fransa (6) İsviçre (6)	Tüm ülkeler 0%
-51,1	-13,2	Ukrayna (95) Türkiye (4) Çek Cumh. (1)	Tüm ülkeler 0%
81	38,2	Türkiye (43) Çin (25) Azerbaycan (5) İtalya (4) Fransa (4)	Tüm ülkeler 0%
37,8	-97,7	BAE (17) Japonya (13) ABD (11) İran (9) Danimarka (7)	Tüm ülkeler 0%
5144	-85,1	Litvanya (50) Azerbaycan (21) Türkiye (7) Yunanistan (6) Japonya (4)	Tüm ülkeler 0%

Tablo 12 : Türkiye'nin Gürcistan'a Gıda Ürünleri İhracat Performansı Karşılaştırmalı Analizi

Sektör	GTİP	Potansiyel Ürün	Ülkenin Toplam İthalatı, 2011 (Milyon \$)	Türkiye'nin Ülkeye İhracatı, 2011 (Milyon \$)	Türkiye'nin Toplam İhracatı, 2011 (Milyon \$)
Bitkisel Yağlar	1517	Margarin	27,3	8,8	181,3
Şekerli ve Çikolatalı Mamuller	1806	Çikolata ve kakaolu ürünler	50,5	4,7	433,9
Şekerli ve Çikolatalı Mamuller	1704	Şekerli ürünler	17,7	3,7	328,9
Bisküvi	1905	Bisküvi	29,2	3,1	621,6
Hububat	1101	Un	1,8	0	892,1
Kanatlı Etleri	207	Kanatlı Etleri	65,5	2,4	385,5
Hububat	1001	Buğday	376,2	0,01	2,6

Kaynak: Arda OCAK, "Gürcistan Ülke Raporu", T.C. Ekonomi Bakanlığı, İhracat Bilgi Platformu, Ankara, Aralık 2012

İş Dünyası İçin Gürcistan Rehberi

Türkiye'nin Ülkeye İhracatındaki Değişim, 2010-2011, (%)	Ülkenin İthalatındaki Değişim, 2010-2011, (%)	Ülke İthalatında İlk 5 Ülke ve Pazar Payları (%) 2011	Ülkenin Türkiye'ye ve Rakip Ülkelere Uyguladığı Gümrük Oranları
25,7	30,9	Türkiye (36) Ukrayna (29) Azerbaycan (13) Polonya (11) Rusya (8)	Tüm ülkeler %0
2	8,4	Ukrayna (34) Rusya (32) Türkiye (9) İtalya (7) Belçika (5)	Türkiye ve BDT Ülkeleri %0, diğer ülkeler %0-5
63,4	25,9	Ukrayna (43) Türkiye (20) Rusya (13) Arjantin (9) Polonya (4)	Türkiye ve BDT Ülkeleri %0, diğer ülkeler %12
43,9	30,7	Ukrayna (46) Rusya (25) Türkiye (11) Azerbaycan (4) Bulgaristan (3)	Türkiye ve BDT Ülkeleri %0, diğer ülkeler %12
-100	23,5	Ukrayna (99) Avusturya (1) ABD (50)	Türkiye ve BDT Ülkeleri %0, diğer ülkeler %12
900	37,9	Brezilya (20) Türkiye (8) Ukrayna (5) Çin (3)	Türkiye ve BDT Ülkeleri %0, diğer ülkeler %0-12
-	7,3	Rusya (40) Kazakistan (28) Ukrayna (27) Özbekistan (3) Sırbistan (1)	Tüm ülkeler %0

3.3.2 Türkiye'nin Gürcistan'dan İthalatı

Türkiye, Gürcistan'dan ağırlıklı olarak işlenmemiş metal madenler ithal etmektedir. İthalatın yarısına yakın kısmını bu kalemler oluşturmaktadır.

Tablo 13 : Türkiye'nin Gürcistan'dan İthalatında Başlıca Fasıllar (milyon \$)

Fasıl	Fasıl adı	2008	2009	2010	2011	2012	2012 Pay (%)
72	Demir ve çelik	296,7	184,1	164,6	196,3	81,6	45,3
27	Mineral yakıtlar, mineral yağlar ve bunların damıtılmasından elde edilen ürünler; bitümenli maddeler; mineral mumlar	161,8	28,5	45,4	46,0	30,8	17,1
61	Örme giyim eşyası ve aksesuarı	1,6	4,1	10,4	10,1	16,4	9,1
62	Örülmemiş giyim eşyası ve aksesuarı	7,3	9,9	10,9	10,6	15,2	8,5
31	Gübreler	7,3	4,8	23,3	17,2	8,1	4,5
76	Alüminyum ve alüminyumdan eşya	16,4	2,9	10,7	8,4	4,8	2,7
71	İnciler, kıymetli veya yarı kıymetli taşlar, kıymetli metaller; taklit mücevherci eşyası; metal paralar	0,0	0,0	0,0	0,0	2,7	1,5
78	Kurşun ve kurşundan eşya	2,6	0,1	0,5	0,7	2,6	1,4
44	Ağaç ve ahşap eşya; odun kömürü	9,9	6,6	2,2	2,3	2,4	1,3
74	Bakır ve bakırdan eşya	0,3	1,6	1,1	1,6	2,2	1,2
89	Gemiler ve suda yüzen taşıt ve araçlar	3,4	0,9	2,5	8,0	2,0	1,1
15	Hayvansal ve bitkisel katı ve sıvı yağlar; yemeklik katı yağlar; hayvansal ve bitkisel mumlar	0,5	0,1	1,7	1,3	1,4	0,8
9	Kahve, çay, paraguay çayı ve baharat	0,1	0,3	0,8	0,1	1,2	0,7
23	Gıda sanayiinin kalıntı ve döküntüleri; hayvanlar için hazırlanmış kaba yemler	2,4	1,6	4,8	5,4	1,2	0,7
3	Balıklar, kabuklu hayvanlar, yumuşakçalar ve suda yaşayan diğer omurgasız hayvanlar	4,0	2,7	2,2	1,0	0,9	0,5
84	Kazanlar, makineler, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler; bunların aksam ve parçaları	1,0	0,9	1,2	0,7	0,8	0,5
41	Ham postlar, deriler (kürkler hariç) ve köseleler	5,9	3,5	2,6	1,7	0,7	0,4
47	Odun veya diğer lifli selülozik maddelerin hamurları; geri kazanılmış kağıt veya karton (döküntü, kırıntı ve hurdalar)	0,0	0,0	0,4	0,2	0,6	0,3
28	Anorganik kimyasallar; kıymetli metal, radyoaktif element, metal ve izotopların organik-anorganik bileşikleri	0,0	0,0	0,3	0,4	0,6	0,3
39	Plastikler ve mamulleri	0,0	0,0	0,1	0,3	0,5	0,3
Toplam		525	285	291	314	180	100

Kaynak: TÜİK, Dış Ticaret İstatistikleri, www.tuik.gov.tr, Erişim Tarihi:08.02.2013

3.3.3 İki Ülke Arasında Ticaretle Karşılaşılan Sorunlar

Türkiye-Gürcistan arasındaki ticaret sürekli bir artış eğilimi gösterse de iki ülke arasındaki dış ticaret rakamları ve Türkiye'nin Gürcistan'daki yatırımlarının miktarı potansiyelin altındadır. Türk firmalarının Gürcistan faaliyetlerindeki temel sıkıntısı finansman sorunudur. Ayrıca Gürcistan'da modern bankacılık sisteminin yerleşmemiş olması nedeniyle nakit hareketlerinde ve akreditif işlemlerinde sorunlarla karşılaşmaktadır. Bunun yanında kambiyo mevzuatının yetersizliği para transferlerinde zorluklara neden olmaktadır.

Ticari konuları ilgilendiren mevzuatın pek çok konuda henüz tam olarak netlik kazanmamış olması ve sıklıkla değiştirilmesi ülke ile ticari ilişkilerin gelişimini olumsuz yönde etkilemektedir.

Et İthalatı:

Gürcistan'a et ithalatı kontrollü bir şekilde yapılmakta olup, ithalatçının talebi üzerine başlatılan incelemede, menşe ülkesinde görülen hayvan hastalıkları araştırılmaktadır. İthalat için menşe ülkesindeki hayvan sağlığı koşullarına ilişkin bazı belgeler talep edilmekte, daha sonra ithalatın uygun görülmesi halinde düzenlenen izin belgesi çerçevesinde ithalat gerçekleştirilmektedir. Konu ile ilgili birim ise Tarım Bakanlığı'na bağlı bulunan Gıda Güvenliği, Veteriner ve Bitki Koruma Milli Dairesi'dir.

Referans Fiyat Uygulaması:

Gürcistan Maliye Bakanlığı Gümrük Dairesi, 2006 yılında bir çok üründe referans fiyat uygulamasına gitmiştir. Söz konusu uygulama, ithal edilen maddeye ilişkin gümrükleme aşamasında hesaplanacak vergi miktarı için fatura değeri yerine idare tarafından belirlenmiş bir kıymetin esas alınmasıdır.

Referans fiyat uygulamasının nedeni, ithalat aşamasında farklı değerler taşıyan faturalar dolayısı ile oluşan vergi kaçığının önlenmesidir. Uygulamada ortaya çıkan sorun ise, her ülkeye uygulanmaması ve bazı maddelerde fatura değeri ile referans fiyat arasında büyük orantısızlıklar olmasıdır. Bu nedenlerden dolayı firmalarımızın Gürcistan pazarındaki rekabet gücü olumsuz yönde etkilenmektedir.

Konu hakkında yapılan görüşmelerde Gürcü yetkililer, vergi kaçığının önüne geçebilmek amacıyla bu uygulamayı yapmak zorunda olduklarını, riskli gördükleri ülkelerin bulunduğu bir liste oluşturduklarını ve Türkiye'nin de bu listede bulunduğunu belirtmişlerdir.

Taşıma ve Ulaştırma Yaşanan Sorunlar:

Ulaştırma sektöründe yaşanan sorunlar da iki ülke ticaretini olumsuz yönde etkilemektedir. Söz konusu sorunlar; kara ulaşımı ücretsiz geçiş belgelerinde hala dağıtımın tam olarak yapılamamış olması, yapılan mevzuat değişikliklerinin bilinmemesi, ülkenin farklı bölgelerinde farklı ödemelerin gerekmesidir. Ulaşım altyapısının yetersiz olması da ulaşım ile ilgili sorunlara neden olmaktadır. Bakü-Tiflis-Kars demiryolunun tamamlanması ile birlikte ulaşımdan kaynaklanan sorunların aşılması beklenmektedir.⁹

Sarp sınır kapısından geçen yüklerin gabari aşımı nedeniyle sıkıntılar yaşanabilmektedir ve gabari aşımı olup izin verilen araçlardan yüksek miktarda escort ücreti talep edilmektedir. Bu escort ücretleri güncel tarifesine Tiflis Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği sayfasından ulaşılabilir. (<http://www.musavirlikler.gov.tr/index.cfm?ulke=GUR&dil=TR>)

4. YABANCI YATIRIMLAR

4.1. Yabancı Yatırım Mevzuatı

12 Kasım 1996 tarihinde onaylanan “Yatırımların Teşviki ve Korunması Kanunu” ile yabancı yatırımlar garanti altına alınmıştır. Söz konusu Kanun uyarınca Gürcü vatandaşların yatırımlarına tanınan hak ve kolaylıkların aynılarının yabancı yatırımlara da tanınması öngörülmektedir. Yüzde yüz yabancı sermayeli firma kurulabilmektedir.

Yabancı yatırımcılar vergi mükellefiyetlerini yerine getirdikten sonra faaliyet karını iflas veya mahkeme kararı gibi durumlar hariç, sınırlama olmaksızın yurtdışına transfer etme hakkına sahiptir. Parlamentoda yatırımcı aleyhine bir kanun değişikliği yapılması halinde önceden kazanılmış hakların 10 yıl süre ile devam edecek olması önemli bir husustur. Yatırımların Gürcistan hükümeti tarafından kamulaştırılması durumunda yatırımın reel piyasa değerinin ödenme zorunluluğu, anlaşmazlık hallerinde ise yatırımcının Gürcistan mahkemelerine veya uluslararası tahkim kuruluna başvurma hakkı bulunmaktadır. Yatırımcı tazminat belini serbestçe transfer hakkına sahiptir.

Gürcistan kanunlarına göre nükleer, biyolojik ve kimyasal silah üretimi, kenevir ve haşhaş ve diğer narkotik malzemelerin üretimi gibi sınırlı alanlarda yatırım yapılmasına izin verilmemektedir.

⁹ Arda OCAK, “Gürcistan Ülke Raporu”, T.C. Ekonomi Bakanlığı, İhracat Bilgi Platformu, Ankara, Aralık 2012

4.2 Ortaklığa Katılma ya da Firma Kurma Şartları

Firmaların ticari ortaklıklar kurmaları önünde herhangi bir engel bulunmamaktadır. Yatırımcılar şahıs, kolektif, limited veya anonim şirket kurabilecekleri gibi ülkelerindeki firmalarının bir şubesini de Gürcistan'da açabilirler. Kurulacak şirkette Gürcü ortak veya Gürcü müdür bulundurma şartı yoktur.

Ülkede firma kurmak ya da bir ortaklık ilişkisi kurmak isteyen yatırımcıların şirket merkezinin bağlı bulunduğu bölge mahkemelerine başvuruda bulunmaları gerekmektedir. Mahkeme, başvuru evrakını 7 işgünü içerisinde inceleyerek başvuruyu sonuçlandırmak zorundadır. Ayrıca kurulacak şirketin faaliyet konusuna göre Ulaştırma Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Merkez Bankası gibi çeşitli Gürcü makamlarından lisans (izin) alınması gerekmektedir. Yatırımcılar mahkemeye başvurmadan önce başvuru için gerekli evrakı önce Notere daha sonra Adalet Bakanlığı ve Dışişleri Bakanlığı Konsolosluk Şubesine tasdik ettirmek zorundadır. Bu işlemler için makbuz karşılığında yaklaşık 150 \$ tahsil edilmektedir.

Gerekli Belgeler

- Başvuru Formu
- Şirket unvanı, adresi, faaliyet konusu, ortaklara ait kimlik bilgileri
- Sermayesi ve ortakların payları
- Yöneticilerin kimlik belgeleri
- İlgilinin sabıkası olup olmadığına dair Türk makamlarından alınacak yazı
- Gerçek ve/veya tüzel kişilerin Gürcistan'da kuracakları ortak firmaya ait kuruluş tüzüğü ve şirket ana sözleşmesi (Türkçe ve Gürcüce tercüme)
- Yıllık mali rapor

4.3 Şube Açmak İçin Gereken İşlemler

Yukarıdaki evrakın temin edilmesinin yanı sıra aşağıdaki işlemlerin yapılması gerekmektedir.

- Türkiye'de faaliyette bulunan firmanın kuruluş tüzüğünün Gürcüce tercümesi,
- Şube açma kararının yayımlandığı Ticaret Sicil Gazetesinin Gürcüce tercümesi,

İş Dünyası İçin Gürcistan Rehberi

- 1.000 \$ veya eşiti döviz karşılığının Lari'ye çevrilerek, Gürcistan'daki bir bankaya yatırılması. (Söz konusu meblağ kurulacak firmanın gelecekte doğacak vergi borcu için talep edilmektedir.)

Yabancı yatırımcının Gürcistan'a kayıtlı olması şartıyla menkul kıymet, şirket, bina gibi yatırım olarak tanımlanan varlıkları satın almasında bir kısıtlama bulunmamaktadır. Ancak, yabancı yatırımcıların tarım arazi-si satın alması yasaklanmış, söz konusu arazilerin 49 yıllığına kiralama-sına olanak tanınmıştır. Ayrıca, Gürcistan'da yatırımlara Türkiye benzeri bir teşvik sistemi uygulanmamaktadır.¹⁰

5. PAZAR İLE İLGİLİ BİLGİLER

5.1 Tüketici Tercihleri

Kişi başı gelirin yaklaşık 3 bin \$ olduğu ülkede, nüfusun yüzde 47,7'sini oluşturan kırsal nüfus, gıda harcaması dışında sadece zorunlu giyim eşyası ve ayakkabı için harcama yapmaktadır. Şehirlerde ise artan gelir düzeyi nedeniyle perakende sektörü gelişmekte olup; tüketici harcamaları artmaktadır. Buralarda son yıllarda yabancı yatırımlarda görülen artışla birlikte küçük bir orta sınıf ve elit bir kesim oluşmaya başlamıştır. Bu kesim daha büyük alım gücüne sahiptir ve daha fazla kişisel harcamalara ve moda ürünlere yönelmektedir.

Başkent Tiflis, gelir düzeyinin en yüksek olduğu, tüketici harcamalarının en fazla yapıldığı bölgedir. Ülke nüfusunun, %50'si burada yaşamakta olup; 2006 yılında yapılan harcama miktarı 2 milyar Dolar'dır. Tiflis ve çevresi dışında özellikle turizm hareketliliğinin yoğun olduğu Batum önemli bir potansiyele sahiptir. Tüketici harcamalarının en düşük olduğu bölge ise Rachkhumi ve Kuemo Suaneti bölgesidir.

Orta yaş grubu, 35-39 yaş arası nüfus en yüksek gelire sahiptir. Bu kesimin % 16'sı yıllık 5.000 Dolar ve üzeri gelire sahiptir (2007). En yüksek gelire sahip olanlar içinde % 28'lik kısım (2007 yılında, 50.000 Doların üzerinde gelire sahip olmuşlardır) ise nüfusun %0,4'nü oluşturmaktadır. Bu kesim lüks ve markalı ürünlere düşkündür. Pahalı ve moda olan ayakkabı ve giyim eşyalarını satın almaktadır.

15-34 yaş arası nüfus (nüfusun üçte birini oluşturan en kalabalık kesim)'in gelir düzeyi 750-3.000 Dolar arasındadır. Bu grup; gelir dü-

¹⁰ Arda OCAK, "Gürcistan Ülke Raporu", T.C. Ekonomi Bakanlığı, İhracat Bilgi Platformu, Ankara, Aralık 2012

zeyi düşük, işsiz, öğrenci ve düşük gelirli işlerde çalışan kesimden oluşmaktadır. Buna karşılık ailelerinden para alan bu kesim, moda düşkün olup, ayakkabı ve giyim eşyalarına harcama yapan kesimdir. Görünüşe önem vermekte olup; batı markalarının benzerleri olan ucuz Çin, Rus malı ürünleri satın almaktadırlar.

Gürcü halkı, bir mala olan tercihlerini değiştirme eğilimi konusunda pek esnek değildir. Reklam, Gürcistan pazarı için önemli bir faktördür. Gürcü halkının tutuculuğuna göre pazara en önce girenin daha avantajlı olma durumu göz önüne alınmalıdır.

Kişi başı gelir uluslararası standartlara göre düşük bir seviyededir. Son yıllardaki hızlı ekonomik büyümeye rağmen ülke genelinde işsizlik oranı ve fakirlik üst düzeydedir. Halen ülkenin üçte biri fakirlik seviyesinde yaşamaktadır. Ülke nüfusunun %48'i kırsal kesimlerde yaşamaktadır ve çoğunlukla gıda, giyim ve ayakkabı gibi zorunlu ihtiyaçlarının dışında alım yapamamaktadır. Bunun yanında nüfusun %52'sinin yaşadığı kentlerdeki perakende sektöründe yaşanan önemli gelişmeler tüketim harcamalarını ciddi oranda artırmıştır.

Nüfusun en yüksek gelire sahip grubunun %15,9'u 35-39 yaş grubu insanlardan oluşmakta ve 5.000 Doların üzerinde yıllık gelirlere sahiptirler. Bu yaş grubundaki tüketiciler batı tarzında ev dekorasyonuna ilgi duymaktadırlar. En yüksek gelire sahip grubun %28'i yıllık 50.000 Doların üzerinde gelire sahiptir. Bu gruptaki tüketiciler lüks, markalı ve pahalı ürünleri tercih etmektedirler. Bu tüketici grubunun toplam nüfusa oranı %0,4 olduğu için çok geniş dar bir pazar olarak nitelendirilebilir.

Nüfusun çoğunluğu 15-34 yaş grubunda yer almaktadır ve kişi başı gelir seviyesi 750 Dolar ile 3.000 Dolar arasında değişmektedir. Bu grupta çoğunlukla öğrenci, işsiz veya düşük gelirli işlerde çalışan insanlar yer almaktadır. Fakat bu yaş grubunda yaşayan tüketicilerin çoğu ailelerinden finansal destek aldıkları için gelirlerini rahatlıkla giyim, aksesuar ve eğlenceye harcayabilmektedirler. Dış görünüşe önem veren ve batı markalarına düşkün olan bu gruptaki tüketiciler çoğunlukla Çin ve Rus yapımı ucuz malları tercih etmektedirler.

Gürcistan'da tüketim harcamalarının en önemli etmeni gelir düzeyidir. Bu ülkeye yapılacak ihracatta en çok dikkat edilmesi gereken husus o yörede yaşayan insanların gelir düzeyleri ve tüketim tercihleridir.¹¹

¹¹ Arda OCAK, "Gürcistan Ülke Raporu", T.C. Ekonomi Bakanlığı, ihracat Bilgi Platformu, Ankara, Aralık 2012

5.2 Piyasaya Giriş Stratejisi

Ülkenin birebir ziyaret edilmesi, mümkünse orada bir temsilcilik kurulması değilse yerel bir temsilci ile bağlantıya geçilmesi pazara giriş stratejisi olarak öncelikle izlenebilecek yollar arasındadır.

5.3. Doğrudan Pazarlama

Doğrudan pazarlama yöntemi, posta hizmetlerinin yeterince gelişmiş olması ve internet kullanımının yaygın olmaması sebebiyle daha zor bir yol olarak değerlendirilmektedir. FedEx, UPS ve DHL gibi posta-kargo sunucuları Tiflis'te hizmet vermektedir.¹²

5.4. Dağıtım ve Satış Kanalları

Dağıtım hizmetlerinde uzmanlaşma henüz emekleme aşamasındadır. İthalatçıların çoğu kendi dağıtımlarını üstlenmektedir. Perakende mağazaların çoğu tek bir dükkandan ibaret olmasına rağmen Populi ve Babylon gibi küçük süpermarket zincirleri sayıca artmaya başlamıştır. Zincir perakende mağazalar çoğunlukla batı batı markalarının kozmetik, ev ürünleri, giysi ve elektronik ürünlerini satmaktadır. Türk ticaret firmalarının Gürcistan pazarındaki başarısı uluslararası çapta bilindiğinden çoklu yatırım ve ortaklık fırsatları Türk firmalarına açıktır.¹³

6. İŞADAMLARININ PAZARDA DİKKAT ETMESİ

GEREKEN HUSUSLAR

6.1 Pasaport ve Vize İşlemleri

Türk vatandaşları için ülkeye 90 güne kadar vizesiz giriş hakkı bulunmaktadır. 90 gün sonrası için vize gerekmektedir. Vize formunun doldurularak 1 fotoğraf ve vize harcı yatırılması suretiyle ülke temsilciliklerine başvurmak yeterlidir. Diğer bir yerden Sarp sınır kapısından (Artvin-Hopa) yapılacak çıkışlarda da sınırlarda bekletilmeksizin vize verilmektedir. Buradaki vize harcı diğerlerine göre daha ucuzdur.

6.2 Resmi Tatiller ve Çalışma Saatleri

Gürcistan'da bankalar hafta içi 10.00-17.00 saatleri arasında, işyerleri ve alışveriş merkezleri ise hafta içi 09.00-18.00, haftasonu 09.00-20.00 saatleri arasında çalışmaktadır.

¹² DEİK, Gürcistan Ülke Bülteni, İstanbul, 2011

¹³ DEİK, Gürcistan Ülke Bülteni, İstanbul, 2011

Resmi tatiller:

1	Ocak	-	Yeni Yıl
7	Ocak	-	Noel Bayramı
19	Ocak	-	Vaftiz Günü
3	Mart	-	Anneler Günü
23	Nisan	-	Paskalya Yortusu
24	Nisan	-	Ölüleri Anma Günü
26	Mayıs	-	Cumhuriyet Bayramı
10	Ağustos	-	Polis Günü
28	Ağustos	-	Kutsal Meryem Günü
14	Ekim	-	Mtsheta Günü
23	Kasım	-	Aziz Giorgi Günü
24-25	Aralık	-	Christmas

6.3 Saat Farkı

Türkiye'den 1 saat ileridedir.

6.4 Döviz Bozdurma

Gürcistan'da yeterli sayıda bağımsız döviz bürosu hizmet vermektedir. Ayrıca büyük marketlerin içinde ve büyük otellerde daha düşük bir kur üzerinden işlem yapan döviz büroları bulunmaktadır. Alış ve satış arasında çok düşük bir komisyon alınmakta ve karaborsa uygulamasına rastlanmamaktadır. Ancak yine de otel önlerinde ve sokaklarda döviz bozan kişilere itibar edilmemelidir.

6.5 Ulaşım

THY'nin İstanbul-Tiflis hattında yaz dönemi haftanın her günü seferi vardır. Uçuş süresi yaklaşık 2 saat 30 dakikadır. Türk- Gürcistan Ulaştırma Karma Komisyonu Toplantısı Protokolüne göre Trabzon- Tiflis arası uçuş seferi konulması konusunda antlaşmaya varılmıştır. Karayolu ulaşımı ise İstanbul- Tiflis arası sefer yapan pek çok otobüs işletmesi ile sağlanmaktadır ve yaklaşık 36 saat sürmektedir.

Tiflis şehiriçi ulaşım açısından iyi bir durumdadır. Havaalanı şehre yaklaşık 20-25 km uzaklıktadır. Halk genellikle metroyu tercih eder ancak geceleri güvenlik açısından sakıncalı olabilir. Taksi ile ulaşım ucuzdur ve çok sayıda taksi mevcuttur. Taksimetre ile çalışması ve diğerlerine göre daha modern olması açısından kırmızı Mitsubishi taksiler tercih edilmelidir. Eski sistemin yapılandırılması halinde demiryolu kullanımı avantajlı olabilir. Ayrıca araba kiralama da ucuz oluşu açısından iyi bir alternatif olabilir.¹⁴

6.6 Gürcistan'da Düzenlenen Fuarlar

Milli Katılımda Devlet Desteği Olan Fuarlar

- **Agro + Food + Drink + Tech Expo (Tiflis – Kasım /Her Yıl)**

Gıda, Gıda Teknolojileri, Ambalaj ve Tarım Fuarı

Web sitesi : <http://expogeorgia.ge>

- **Caucasus Build – International Specialized Exhibition For Construction Furnishing And Desing (Tiflis – Mayıs / Her Yıl)**

Yapı ve Yapı Teknolojiler

Web sitesi: http://www.expogeorgia.ge/_exhibitions/building2012/

- **International Furniture Salon – International Exhibition Of Interior Desing, Furniture And Accessories (Tiflis – Aralık / Her Yıl)**

Mobilya, Mobilya Yan Sanayi ve Aksesuarları, Ağaç İşleme Makinaları

Web sitesi : <http://expogeorgia.ge>

Bireysel Katılımda Devlet Desteği Olan Fuarlar

- **Gihe – Georgian International Healthcare Exhibiton (Tiflis – Mart / Her Yıl)**

Sağlık

Web sitesi : [http:// www.iteca.ge](http://www.iteca.ge)

- **Giogie – Georgian International Oil, Gas. Energy And Infrastructure Conference And Showcase (Tiflis – Mart / Her Yıl)**

Enerji , Konvansiyonel ve Yenilenebilir Enerji

Web sitesi : <http://www.giogie.com>

¹⁴ Arda OCAK, "Gürcistan Ülke Raporu", T.C. Ekonomi Bakanlığı, İhracat Bilgi Platformu, Ankara, Aralık 2012

- **Georgia Build (Tiflis – Eylül / Her Yıl)**

Yapı, İnşaat Teknoloji ve Makinaları

Web sitesi: <http://www.iteca.ge> , www.ite-exhibitions.com.

- **Tbilisi Motor Show (Tiflis - Ekim / Her Yıl)**

Otomotiv

Web sitesi : <http://www.iteca.az>

6.7 Dışişleri Bakanlığının Uyarısı

Gürcistan'a seyahat edecek diplomatik, hizmet, hususi ve umuma mahsus pasaport hamili vatandaşlarımız 90 güne kadar seyahatlerinde vizeden muaftır. Öte yandan, 31 Mayıs 2011 tarihinde imzalanan Protokolün her iki tarafça onaylanarak yürürlüğe girmesinin ardından iki ülke vatandaşları birbirlerinin ülkelerine pasaporta ihtiyaç olmadan kimlik kartıyla seyahat edebileceklerdir.¹⁵

Güvenlik alanında son yıllarda kaydedilen ilerlemeye rağmen, Gürcistan'a seyahat edecek vatandaşlarımızın dolandırıcılık, gasp ve hırsızlık gibi suçlara karşı duyarlı olmaları, araçlarına tanımadıkları kişileri ve/veya paketleri almamaları, kesinlikle emanet eşya ve paket kabul etmemeleri; ayrıca, Gürcistan toprağı olan Abhazya'ya ve/veya Güney Osetya'ya, başka ülkeler üzerinden seyahat ettikleri tespit edilen şahıslara Gürcistan yasaları uyarınca para ve/veya hapis cezası verilebileceğini gözönünde bulundurmaları tavsiye edilir.

7 GÜRCİSTAN'DAKİ TÜRK GİRİŞİMLERİ

7.1 Türkiye Menşeli Firmaların Gürcistan'daki Yatırımları

- Borjomi maden suyu şişeleme tesislerine şişe sağlayan Şişe Cam'ın üretim tesisi
- Gürcistan'ın en önemli iki GSM şebekesinden Geocell LLC firmasında ortaklık
- Patlayıcı alanında faaliyet gösteren Geo-Nitro firmasının tesisi
- Doğrama, cam, alüminyum alanlarında üretim yapan Caucasus Glass Aluminium tesisi

¹⁵ T.C. Dışişleri Bakanlığı, <http://www.mfa.gov.tr/gurcistan-seyahat-edecek-turk-vatandaslarinin-dikkatine.tr.mfa>, Erişim Tarihi: 04.12.2012

İş Dünyası İçin Gürcistan Rehberi

- Un üretimi yapan Gülistan Ltd. ve Hitit Un Ltd. tesisleri
- Karton üretimi yapan GMP Ltd.
- Hayvancılık, tarım işleme alanında faaliyet gösteren Doğan Ltd.
- Tiflis ve Batum Havalimanları işletmesini üstlenen TAV-Urban firmasının yatırımı
- Hizmet sektöründe; BTA, Nurol, Urban
- Enerji sektöründe; Petrol Ofisi, Urban
- Bilişim sektöründe, Casper
- İlaç sektöründe; Bilim, Abdi İbrahim, Dr. Feridun Frik
- İnşaat sektöründe; Nurol, Üçgen, Tekfen, Erenport, Botek Vona İnşaat
- Mermer sektöründe, Ünye Mermer
- Tekstil sektöründe; Batumitex Ltd., Kartutex Ltd., Karsa Tekstil, ATK Tekstil
- Bankacılık sektöründe, T.C. Ziraat Bankası
- Ulaşım sektöründe, THY
- Fuar/sergi organizasyonu sektöründe, TÜYAP
- Poti'de ham petrol depolama tesisi bulunan Channel Energy

• İş makinaları ve güç sistemleri ticareti ile iştigal eden Borusan Makine

7.2 Türkiye Menşeli Firmaların Gürcistan'da Üstlendiği Projeler

- Üçgen İnşaat'ın Tiflis'te gerçekleştirdiği Radisson Oteli 2009 Ağustos ayında açılmıştır.
- Nurol İnşaat'ın Tiflis'te tamamladığı İçişleri Bakanlığı binasına ek olarak yine Batum'da bitirmek üzere olduğu Sheraton Oteli inşaat işi bulunmaktadır.
- TAV'ın Tiflis ve Batum'da inşa ettiği havalimanları faaliyettedir.
- Mescioğlu İnşaat Tiflis'te bir tüberküloz hastanesi inşaatı gerçekleştirmiştir.
- Gürcistan karayolları inşa projelerinde Nurol İnşaat teşeronluk yapmaktadır.
- Anadolu Grubu, Energon International ile Gürcistan'ın Samtskhe-Javakheti bölgesinde 150 milyon dolar yatırım bedelli hidroelektrik

santrali kuracağını bildirmiştir. Santralin 2012 yılında tamamlanarak devreye girmesi hedeflenmektedir. Anadolu Grubu, Gürcistan'ın en büyük 2 bira fabrikasını satın almıştır.¹⁶

Gürcistan'da Türkiye menşeli firmalar şu ana kadar 2 milyar \$ civarında müteahhitlik projesi yürütmüş ve 1 milyar \$ civarında ise sabit yatırım gerçekleştirmiştir. Türkiye menşeli firmalar 2011 yılında Gürcistan'da toplam 80 milyon \$ sabit yatırım gerçekleştirmişlerdir. (Tiflis Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği)

8. SERHAT BÖLGESİ VE GÜRCİSTAN

Ülkemizin kuzeydoğu sınırında yer alan TRA2 Düzey II Bölgesi (Serhat Bölgesi) Ağrı, Kars, Ardahan ve Iğdır illerinden oluşmaktadır. Türkiye'nin İran, Nahcivan (Azerbaycan), Ermenistan ve Gürcistan sınırını oluşturan bölgede 3'ü faaliyette olan toplam 7 sınır kapısı mevcuttur. Hali hazırda faaliyette olan Gürbulak Sınır Kapısı İran'a, Dilucu Sınır Kapısından Nahcivan'a (Azerbaycan) Türkgözü Sınır Kapısı da Serhat Bölgesini Gürcistan'a bağlamaktadır. Ayrıca 2013 yılında açılacak olan Aktaş Sınır Kapısı ve 2014 yılında faaliyete geçecek olan Bakü-Tiflis-Kars Demiryolu Hattı Serhat Bölgesi ile Gürcistan arasında yeni bağlantı noktaları oluşturacaktır.

Serhat Bölgesinin stratejik konumu ve Bölgedeki sınır kapıları komşu ülkeler ile ticareti, turizmi ve sosyal ilişkileri mümkün kılmaktadır. Bölgenin ekonomik ve sosyal kalkınması için önemli bir potansiyel sunan bu ilişkilerin geliştirilmesi büyük önem arz etmektedir. Son yıllarda gündeme gelen Bakü-Tiflis-Kars Demiryolu Hattı, Kars-Iğdır-Nahcivan Demiryolu Hattı ve Kars Lojistik Merkezi Projeleri, Aktaş Sınır Kapısının açılması ve bölge genelinde devam eden ulaştırma sektörü yatırımları komşu ülkelerle ilişkilerin daha da gelişmesine katkı sağlayacaktır. Asya ile Avrupa'yı birleştirecek olan Demir İpek Yolunu da oluşturacak bu yatırımlar, Bölgenin lojistik, transit taşımacılık ve dış ticaret alanlarında öneminin artmasını sağlayacaktır.

¹⁶ DEİK, Gürcistan Ülke Bülteni, İstanbul, 2011

8.1 Türkgözü Sınır Kapısı

Türkgözü Sınır Kapısı fiilen 25.11.1995 tarihinde faaliyete geçmiştir. Gürcistan tarafındaki karşılığı Vale Sınır Kapısı'dır. Yolcu ve yük taşıtlarının giriş-çıkışlarına açık ve birinci sınıf gümrük idaresi olarak özel fatura, sınır ticareti, transit ve yolcu işlemleri yapılmakta ve her gün 8:00 ile 20:00 saatleri arasında hizmet verilmektedir¹⁷. Toplam alan büyüklüğü 18.000 m² olan sınır kapısı, Posof İlçe merkezine 14 km, Ardahan İl merkezine ise 90 km uzaklıktadır.

Fotoğraf 3: Türkgözü Sınır Kapısı, 08.09.2011

2002 yılında yapılan hizmet binaları için verilen oturulamaz raporu nedeniyle Bayındırlık İl Müdürlüğü ile yüklenici firma arasındaki mahkeme süreci devam etmektedir. Yüksek Planlama Kurulu (YPK) yetki kararı alınmış, avam projesi hazırlanmış ve TOBB tarafından tekrar yapılacak olmasına rağmen yargıya intikal eden anlaşmazlık nedeniyle sınır kapısında herhangi bir iyileştirici çalışma yapılamamaktadır. TOBB tarafından yapılacak inşaat öncesi sınır kapısının imar planının hazırlanması gerekmektedir. 2011 yılı birinci yarısına kadar prefabrik yapılarda hizmet sunan Türkgözü Gümrük İdaresi, yılın ikinci yarısı itibariyle ihtilafli binada hizmet vermektedir. Kasım 2012 itibarıyla sınır kapısında 23 personel görev yapmaktadır.

¹⁷ Çalışma saatleri Gümrük Müdürlüğü tarafından mevsimlere göre belirlenmektedir.

Türkgözü Sınır Kapısının Gürcistan tarafında yer alan Vale Sınır Kapısı 2011-2012 yıllarında yenilenmiş, modern hizmet binaları 2012 yılı başında hizmete açılmıştır.

Tablo 14: Türkgözü Sınır Kapısından Geçiş Yapan Araç Sayıları

Dönem	Çekici	Kamyon	Otomobil	Otobüs
2008-Q1	142	51	278	77
2008-Q2	1.178	162	771	282
2008-Q3	1.631	227	1.633	355
2008-Q4	1.371	222	844	231
2009-Q1	335	70	341	73
2009-Q2	0	0	0	0
2009-Q3	0	0	0	0
2009-Q4	0	0	0	0
2010-Q1	0	0	0	0
2010-Q2	0	0	0	0
2010-Q3	0	0	0	0
2010-Q4	1.143	31	1.715	418
2011-Q1	791	45	2.103	517
2011-Q2	2.490	56	3.410	951
2011-Q3	3.013	40	5.245	1.006
2011-Q4	2.217	37	3.100	828
2012-Q1	1.878	22	2.915	527
2012-Q2	3.704	221	5.571	373
2012-Q3	5.852	141	9.566	356
2012-Q4	5.928	129	6.590	323

Kaynak: Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, www.gumruk.gov.tr, Erişim Tarihi: 11.02.2013

Tabloda 2008-2012 döneminde Türkgözü sınır kapısından geçiş yapan araç sayıları yer almaktadır. 2009-2010 yıllarında kapıdaki inşaat çalışmaları nedeniyle kapalı olan kapısında 2011 yılı başından itibaren git-tikçe artan bir yoğunluk görülmektedir. Özellikle Gürcistan ile Türkiye arasında **10 Aralık 2011 tarihinde başlayan pasaportsuz geçiş uygulaması** ile kapıdan geçen otomobil sayısı bir önceki yılın aynı dönemlerinin yaklaşık iki katına çıkmıştır. Sınır kapısından geçiş yapan çekicilerin

bazıları Türkiye-Gürcistan veya Türkiye-Azerbaycan arasında sefer yaparken asıl yoğunluğu Gürcistan-İran ve Azerbaycan-Nahcivan arasında sefer yapan çekiciler oluşturmaktadır.

8.2 Aktaş Sınır Kapısı

1995 yılında kurulacağı ilân edilen Aktaş Sınır Kapısı, Çıldır ilçe merkezine 20 km ve Ardahan il merkezine 65 km uzaklıktadır. Kapının Gürcistan tarafındaki karşılığı Kartsakhi Sınır Kapısı'dır. Kapının Türkiye tarafında yol ve gümrük tesisleri inşaatı 2000 yılında tamamlanarak A Sınıfı Aktaş Gümrük Müdürlüğü hizmete hazır hale getirilmiş ancak Gürcistan tarafında yol ve gümrük tesisleri inşa edilmediğinden kapı faaliyete geçirilemediği gibi geçen süre zarfında, yapılan gümrük tesisleri yıpranarak kullanılamaz hale gelmiştir. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Gürcistan Hükümeti arasında "Sarp-Sarpi", "Çıldır/Aktaş-Kartsakhi" ve "Posof/Türkgözü-Ahıska/Vale" Kara Gümrük Geçiş Noktalarının Ortak Kullanımına Dair Anlaşma 08.10.2010 tarihinde İstanbul'da imzalanmıştır. Kapının inşasını TOBB yapacak olup inşaatın imar planının yapımını Ardahan İl Özel İdaresi yürütmektedir. Gürcistan tarafındaki Kartsakhi Sınır Kapısının hizmet binaları Temmuz 2011'de tamamlanmıştır.¹⁸

Hali hazırda Gürcistan ve Azerbaycan, karayolu ile Avrupa'ya ve açık deniz limanlarına Bakü - Tiflis - Sarp Sınır Kapısı güzergâhını takip ederek Türkiye üzerinden ulaşabilmektedirler. Ancak hem yolun uzun ve kötü olması hem de Sınır Kapılarındaki ve yoldaki yoğunluk nedeniyle alternatif bir rota oluşturulmasını gerekli kılmaktadır. Mevcut Türkgözü Sınır Kapısının Ilgar Dağı Geçidi nedeniyle kışın çok verimli kullanılamaması, yolun uzun ve virajlı olması nedeniyle Aktaş Sınır Kapısı özellikle TIR trafiği açısından büyük önem taşımaktadır. Sınır Kapısının faaliyete geçmesiyle TIR'ların Sarp yerine Aktaş Sınır Kapısını kullanacakları dile getirilmektedir.

¹⁸ Gümrük Müsteşarlığı'na Nisan 2011 tarihinde gerçekleştirilen ziyaret sırasında verilen bilgilerden ve Türkgözü Gümrük İdaresi'ne gerçekleştirilen incelemelerde elde edilen bilgilerden derlenmiştir.

Fotoğraf 4: Aktaş Sınır Kapısı (gri çatı) ve Kartsakhi Sınır Kapısı (yeşil çatı), 08.09.2011

8.3 Bakü-Tiflis-Kars Demiryolu

Bakü – Tiflis – Kars Demiryolu Projesi ya da diğer adıyla Demir İpek Yolu Projesi ile ilgili görüşmeler 2004 yılında başlamış ve projenin temeli 24 Temmuz 2008 tarihinde atılmıştır. Ulaştırma ağı, Asya ile Avrupa'yı, Rusya ile Kuzey Afrika'yı birleştirerek toplam 1,4 milyar nüfusu etkilemekte ve 23 trilyon ABD Dolarlık bir pazara hitap etmektedir. Bu ulaştırma koridorları arasında taşıma hacmi 75 milyar ABD Doları civarındadır. Bu güzergahta, Marmaray ve Bakü-Tiflis-Kars demiryolu hatları bittiğinde Londra'dan Çin'e kadar kesintisiz demiryolu bağlantısı sağlanmış olacaktır. Asya ile Avrupa'nın Anadolu ve Kafkaslar üzerinden geçecek demiryolu hattı ile birleştirilmesini içeren proje Azerbaycan, Gürcistan ve Türkiye'nin bir köprü olmasını sağlayacaktır ve ulaşım alanında önemlerini daha da arttıracaktır. Proje, Kars-Tiflis arasında 76 km'lik kısmı Türkiye, 29 km'lik kısmı Gürcistan sınırları içerisinde toplam 105 km yeni çift hatlı demiryolu alt ve üstyapı inşaatı sinyalizasyon ve elektrifikasyon çalışmalarını içermektedir. Ayrıca eski hattın kullanılacağı bölümlerde hat ve istasyon rehabilitasyonu da yapılacaktır. Hattın 2014 yılında faaliyete geçmesi beklenmektedir. Bakü-Tiflis-Kars demiryolu hattının işletmeye alınmasıyla ilk etapta 1 milyon yolcu ve 6,5 milyon ton yük taşıma kapasitesi, 2034 yılında ise 3 milyon yolcu ve 17

İş Dünyası İçin Gürcistan Rehberi

milyon ton yük taşıma kapasitesi olacağı tahmin edilmektedir. Hattın faaliyete geçmesi ile Kars-Tiflis ve Tiflis-Bakü arasındaki mesafeler 1,5 saate ineceği için bu üç şehir arasında büyük bir yolcu hareketinin de başlaması beklenmektedir.

Harita 3: Bakü-Tiflis-Kars Demiryolu Hattı

8.4 TRA2 Bölgesi – Gürcistan Ticari İlişkiler

Tablo 15’te Gürcistan’a yapılan ihracatın 2011 ve 2012 yılları için sektörel dağılımı yer almaktadır. 2011 yılında yapılan toplam 1,133 milyar \$’lık ihracatın 2012 yılında %11,3 artışla 1,261 milyar \$’a çıktığı görülmektedir. Bu artış Türkiye’nin sektörel ihracat kalemlerindeki %3,4’lük artışın çok üzerinde gerçekleşmiştir. Sektörel olarak bakıldığında bazı sektörlerdeki değişim Türkiye’nin genel ihracatına göre oldukça farklılık göstermektedir¹⁹. Örneğin, Türkiye’nin toplam **Tütün** ürünleri ihracatı %25 artarken Gürcistan’a olan ihracat %1.025 oranında artmıştır. Tütün haricindeki diğer bitkisel ürünlerin ihracatı ülke genelinde çok fazla değişmezken Gürcistan’a yapılan **yaş meyve sebze, kuru meyve ve mamulleri, fındık ve mamulleri ile süs bitkileri ve mamulleri** ihracatları %20-30 civarında düşmüştür. **Değerli Maden ve Mücevherat** ülke genelinde %43 artarken Gürcistan’a yapılan ihracat %142 oranında artmıştır.

¹⁹ TİM tarafından açıklanan sektörel ihracat rakamlarına göre Türkiye’nin Gürcistan’a ihracatı 1.261.475.000 Dolardır. TÜİK tarafından 31 Ocak 2013 tarihinde açıklanan ihracat rakamı 1.254.017.868 Dolardır. Arada binde 6’lık farkın toplam ticaret içindeki önemi çok azdır.

Su Ürünleri ve Hayvancılık Mamulleri ihracatı Türkiye genelinde %17 artarken Gürcistan'a olan ihracat %70 oranında artmıştır. **Çelik** sektörü ihracatı ülke genelinde %2 artarken Gürcistan'a yapılan ihracat %45 artmıştır. **Tekstil ve Hammaddeleri** ihracatı ülke genelinde %1 düşerken, Gürcistan'a yapılan ihracat %24 artmıştır. İhracatın sektörel dağılımına göre Türkiye'den Gürcistan'a en çok **Kimyevi Maddeler ve Mamulleri, Çelik ile Ağaç Mamulleri ve Orman Ürünleri** ihracatı yapılmaktadır. Gürcistan, 2012 yılında yedi sektörde Türkiye'nin ihracatındaki ilk yirmi ülke arasında yer almaktadır. Bunların içerisinde 2012 yılında 139,3 milyon \$'lık ihracatın gerçekleştiği Ağaç Mamulleri ve Orman Ürünleri sektöründe Gürcistan, %3,6 ile Türkiye'nin en çok ihracat yaptığı 6. ülke olmuştur. Tüm sektörlerde Gürcistan'ın payı %0,9 olarak gerçekleşmiştir.

Harita 4: TRAZ Bölgesi ve Gürcistan

Tablo 15: İhracatçı Firmaların Kanuni Merkezlerine Göre Gürcistan'a Yapılan İhracatın Sektörel Dağılımı (milyon \$)

	2011				2012				2011-12 ARTIŞ		TÜRKİYE	
	İHRACAT	PAY ¹	SIRA ²	GÜR/TR ³	İHRACAT	PAY	SIRA	GÜR/TR	GÜR ⁴	TR ⁵	2011	2012
	1.133,1	100%		0,9%	1.261,5	100%		0,9%	11,3%	3,4%	133.176	137.710
TOPLAM												
I. TARIM												
A. BİTKİSEL ÜRÜNLER												
Hububat, Bakliyat, Yağlı Tohumlar ve Mamulleri	37,2	3%		0,7%	36,8	3%		0,6%	-1%	8%	5.457	5.888
Yas Meyve ve Sebze	30,5	3%	12	1,3%	23,1	2%	14	1,1%	-24%	-6%	2.336	2.185
Meyve Sebze Mamulleri	5,2	0%		0,4%	6,2	0%		0,5%	20%	5%	1.204	1.262
Kuru Meyve ve Mamulleri	1,5	0%		0,1%	1,0	0%		0,1%	-34%	0%	1.371	1.368
Fındık ve Mamulleri	0,4	0%		0,0%	0,3	0%		0,0%	-32%	3%	1.759	1.805
Zeytin ve Zeytinyağı	0,3	0%		0,2%	0,3	0%		0,2%	2%	11%	181	202
Tütün	0,1	0%		0,0%	0,7	0%		0,1%	1051%	25%	677	846
Süs Bitkileri ve Mamulleri	1,8	0%	10	2,3%	1,2	0%	10	1,6%	-32%	-4%	76	73
B. HAYVANSAL ÜRÜNLER												
Sü Ürünleri ve Hayvançılık Mamulleri	5,2	0%		0,4%	8,8	1%		0,5%	70%	17%	1.418	1.664
C. AĞAÇ VE ORMAN ÜRÜNLERİ												
Ağaç Mamulleri ve Orman Ürünleri	122,3	11%	7	3,6%	139,3	11%	6	3,6%	14%	14%	3.390	3.866
II. SANAYİ												
A. TARIMA DAVALI İŞLENMİŞ ÜRÜNLER												
Tekstil ve Hammaddeleri	24,8	2%		0,3%	30,6	2%		0,4%	24%	-1%	7.945	7.850
Deri ve Deri Mamulleri	9,9	1%		0,7%	9,1	1%		0,6%	-8%	9%	1.479	1.605
Halı	4,7	0%		0,3%	5,8	0%		0,3%	24%	24%	1.628	2.012
B. KİMYEVİ MADDELER VE MAM.												
Kimyevi Maddeler ve Mamulleri	242,1	21%		1,5%	241,1	19%		1,4%	0%	11%	15.765	17.542
C. SANAYİ MAMULLERİ												
Hazırlanmış ve Konfeksiyon	27,5	2%		0,2%	30,1	2%		0,2%	9%	0%	16.150	16.088
Tasit Araçları ve Yan Sanayi	68,1	6%		0,3%	67,3	5%		0,4%	-1%	-5%	20.121	19.063
Gemi ve Yat	1,2	0%		0,1%	0,3	0%		0,0%	-75%	-39%	1.322	811
Elektrik - Elektronik	101,0	9%		0,9%	111,7	9%		0,9%	11%	6%	11.182	11.812
Makine ve Aksamları	56,1	5%		1,1%	58,7	5%		1,1%	5%	9%	4.899	5.328
Demir ve Demir Dışı Metaller	87,4	8%		1,4%	94,6	8%	20	1,5%	8%	1%	6.283	6.367
Çelik	119,3	11%		0,8%	172,5	14%		1,1%	45%	2%	15.298	15.564
Çimento Cam Seramik ve Toprak Ürünleri	73,9	7%	10	2,3%	91,0	7%	10	2,9%	23%	-2%	3.161	3.102
Değerli Maden ve Mücevherat	4,2	0%		0,3%	10,1	1%		0,5%	142%	43%	1.461	2.083
Şarjma ve Havacılık Sanayii	4,5	0%		0,5%	7,6	1%		0,6%	69%	43%	884	1.262
İklimlendirme Sanayii	84,4	7%	12	2,2%	89,5	7%	13	2,4%	6%	0%	3.789	3.798
Diğer Sanayi Ürünleri	1,7	0%	17	2,3%	2,2	0%	14	2,6%	30%	12%	73	82
III. MADENCİLİK												
Maden ve Metaller	18,1	2%		0,5%	21,6	2%		0,5%	19%	8%	3.863	4.182
İhracatçı Birlikleri Kaydımdan Muaf İhracat											1.731.364	14.150.917

Tablo 15'in dipnotları**Kaynak:** TİM, www.tim.org.tr, Erişim Tarihi: Ocak 2012

1 Sektörlere göre Gürcistan'a yapılan ihracatın dağılımı

2 Sektörlere göre Türkiye'nin ihracatındaki ilk 20 ülke arasındaki sırası

3 Sektörlere göre Gürcistan'a yapılan ihracatın Türkiye'nin toplam ihracatı içerisindeki payı

4 Gürcistan'a yapılan ihracatın 2011-2012 yıllarındaki değişimi

5 Türkiye'nin toplam ihracatının 2011-2012 yıllarındaki değişimi

Tablo 16'da TRA2 Bölgesi illerinden Gürcistan'a yapılan ihracat rakamları yer almaktadır. Bu tabloya göre TRA2 Bölgesi'nden Gürcistan'a yapılan toplam 664 bin \$'lık ihracat, Türkiye'nin Gürcistan'a yaptığı toplam 1,25 milyar \$'lık ihracatın binde 1'inden azdır. 2007-2011 yılları arasında TRA2 Bölgesi illerinden Iğdır'ın Gürcistan'a yaptığı ihracat, Gürcistan ile sınır kapısı olan Ardahan'ın yaptığı ihracattan daha fazla olmuştur.

Tablo 16: İl Merkezinde Kayıtlı Firmalara Göre TRA2 Bölgesi'nden Gürcistan'a Yapılan İhracat (bin \$)

Yıl	Ardahan	Kars	Iğdır	Ağrı	TRA2	Türkiye
2002	207	492	85	0	785	103.221
2003	177	166	43	0	386	155.070
2004	255	21	94	0	370	199.699
2005	298	125	138	0	561	271.828
2006	168	13	36	0	217	407.962
2007	0	0	59	0	59	646.082
2008	33	0	179	0	212	997.844
2009	174	0	355	5	535	762.977
2010	165	22	680	8	875	769.271
2011	126	0	626	81	833	1.092.321
2012	399	50	85	130	664	1.254.018

Kaynak: TÜİK, Dış Ticaret İstatistikleri, www.tuik.gov.tr, Erişim Tarihi:08.02.2013

İş Dünyası İçin Gürcistan Rehberi

Tablo 17’de Gürcistan’dan yapılan ihracatın TRA2 Bölgesi illerine göre dağılımı yer almaktadır. Türkiye’nin Gürcistan’dan yaptığı ithalat 2002-2012 yılları arasında 137-525 milyon \$ arasında değişirken TRA2 Bölgesi illerinden hiçbirisine Gürcistan’dan düzenli olarak ithalat yapılmamıştır. Bölgeye yapılan en yüksek ithalat 226 bin \$ ile 2002 yılında gerçekleşmiştir.

Tablo 17: İl Merkezinde Kayıtlı Firmalara Göre Gürcistan’dan TRA2 Bölgesi’ne yapılan ithalat (bin \$)

Yıl	Ardahan	Kars	Iğdır	Ağrı	TRA2	Türkiye
2002	218	0	0	8	226	137.873
2003	18	0	0	0	18	268.562
2004	81	0	0	0	81	300.284
2005	48	7	0	0	55	289.834
2006	19	0	0	0	19	344.813
2007	0	0	0	0	0	289.568
2008	0	0	0	44	44	525.041
2009	0	0	0	4	4	285.486
2010	22	0	0	0	22	290.725
2011	0	0	53	0	53	314.352
2012	10	0	0	0	10	180.068

Kaynak: TÜİK, Dış Ticaret İstatistikleri, www.tuik.gov.tr, Erişim Tarihi:08.02.2013

Kars, Ağrı, Ardahan ve Iğdır illerinden müteşekkil Serhat Bölgesi’nin Gürcistan ile sınırını Ardahan ili oluşturmaktadır. Ardahan’ın Gürcistan ile bağlantısı Posof ilçesindeki Türkgözü Sınır Kapısı üzerinden gerçekleşmektedir.

Tablo 18’de ihracatçı firmaların kanuni merkezlerine göre Ardahan’ın ihracatının dağılımı yer almaktadır. Bu tabloya göre 2012 yılında Ardahan’dan yapılan toplam 965.000 \$’lık ihracatın 362.000 \$’ı Gürcistan’a yapılmıştır. Toplam ihracatın 846.000 \$’ı **Çimento Cam Seramik ve Toprak Ürünleri**, 66.000 bin \$’ı **Maden ve Metallerde**, 48.000 \$’ı **Makine ve Aksamları** sektörlerinde yapılmıştır.

Tablo 18: İhracatçı Firmaların Kanuni Merkezlerine Göre Ardahan’ın İhracatının Dağılımı (bin \$)

	2011	2012
ÜLKELER TOPLAMI	1.042	965
ALMANYA	74	0
AZERBEYCAN-NAHCIVAN	855	603
GÜRCİSTAN	113	362
SEKTÖRLER TOPLAMI	1.042	965
I. TARIM		
C. AĞAÇ VE ORMAN ÜRÜNLERİ		
Ağaç Mamülleri ve Orman Ürünleri	49	0
II. SANAYİ		
B. KİMYEVİ MADDELER VE MAM.		
Kimyevi Maddeler ve Mamulleri	7	0
C. SANAYİ MAMULLERİ		
Taşıt Araçları ve Yan Sanayi	0	2
Makine ve Aksamları	0	48
Demir ve Demir Dışı Metaller	0	0
Çelik	4	0
Çimento Cam Seramik ve Toprak Ürünleri	947	846
İklimlendirme Sanayii	0	2
Diğer Sanayi Ürünleri	0	0
III. MADENCİLİK		
Maden ve Metaller	33	66

Kaynak: TİM, www.tim.org.tr, Erişim Tarihi: Ocak 2012

İş Dünyası İçin Gürcistan Rehberi

Gürcistan ile sınır olan Ardahan'ın Tablo 19'da yer alan son beş yıllık ihracat rakamlarına göre 2012 yılında Ardahan'dan Azerbaycan, Gürcistan, Güney Afrika ve Suriye'ye ihracat yapıldığı görülmektedir. Tablo 20'de bu ihracatın **Sentetik ve suni devamsız lifler ve Tuz; kükürt; topraklar ve taşlar; alçılar, kireçler ve çimento** fasıllarından yapıldığı görülmektedir.

Tablo 19: İl Merkezinde Kayıtlı Firmalara Göre Ardahan'ın İhracatının Ülkeler Dağılımı (bin \$)

Ülke	2008	2009	2010	2011	2012
Almanya				74	
Azerbaycan	1.228	1.426	2.705	856	603
B.A.E.			5		
Güney Afrika				510	475
Gürcistan	33	174	165	126	399
İngiltere				6	
İran			428		
Kazakistan	98	281			
Mısır				19	
Suriye					404
Türkmenistan			3		
Yunanistan				4	
Genel Toplam	1.359	1.882	3.306	1.595	1.881

Kaynak: TÜİK, Dış Ticaret İstatistikleri, www.tuik.gov.tr, Erişim Tarihi:08.02.2013

Tablo 20: İl Merkezinde Kayıtlı Firmalara Göre Ardahan'ın İhracatının Fasil Dağılımı (bin \$)

Fasil no	Fasil adı	2008	2009	2010	2011	2012
25	Tuz; kükürt; topraklar ve taşlar; alçılar, kireçler ve çimento	1.222	1.569	2.818	981	887
26	Metal cevherleri, cüruf ve kül				8	
32	Debagatte ve boyacılıkta kullanılan hülasalar; tanenler; boyalar, pigmentler, vb; vernikler, vb; macunlar; mürekkepler			15		
33	Uçucu yağlar ve rezinoitler; parfümeri, kozmetik veya tuvalet müstahzarları			4		
34	Sabunlar, yüzey-aktif organik maddeler, yıkama-yağlama müstahzarları, mumlar, bakım müstahzarları, dişçilik müstahzarları			8		
39	Plastikler ve mamulleri			8	3	
40	Kauçuk ve kauçuktan eşya					2
42	Deri-saraciye eşyası, eyer-koşum takımları; seyahat eşyası, el çantaları vb mahfazalar; hayvan bağırsağından mamul eşya				0	
44	Ağaç ve ahşap eşya; odun kömürü				29	
52	Pamuk			140		
55	Sentetik ve suni devamsız lifler				524	874
56	Vatka, keçe ve dokunmamış mensucat; özel iplikler; sicim, kordon, ip, halat ve bunlardan mamul eşya			3		
61	Örme giyim eşyası ve aksesuarı			260	4	
62	Örülmemiş giyim eşyası ve aksesuarı			27	0	
63	Dokunabilir maddelerden hazır eşya; takımlar; kullanılmış giyim ve dokunmuş diğer eşya; paçavralar				6	4
66	Şemsiyeler, güneş şemsiyeleri, bastonlar, iskemle bastonlar, kamçılar, kırbaçlar ve bunların aksamı					0,1
68	Taş, alçı, çimento, amiyant, mika veya benzeri maddelerden eşya	3				72
69	Seramik mamulleri				5	
73	Demir veya çelikten eşya				5	
83	Adi metallere çeşitli eşya (kilit, kasa, mobilya tertibatı, vb.)	127	313			
84	Kazanlar, makinalar, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler; bunların aksam ve parçaları			24	6	38
87	Motorlu kara taşıtları, traktörler, bisikletler, motosikletler ve diğer kara taşıtları; bunların aksam, parça, aksesuarı	6				
94	Mobilyalar, yatak takımları; aydınlatma cihazları; reklam lambaları, ışıklı tabelalar vb; prefabrik yapılar			0,3	24	2
Toplam		1.359	1.882	3.306	1.595	1.881

Kaynak: TÜİK, Dış Ticaret İstatistikleri, www.tuik.gov.tr, Erişim Tarihi:08.02.2013

9. DEĞERLENDİRME

Gürcistan ekonomisinde temel dengeler yerine oturmuştur. Para piyasaları eksikliklerine rağmen istikrarlıdır. Ticari açıdan Doğu Bloku ülkelere göre daha canlıdır. Halkı serbest ekonomiye daha çok uyum sağlamıştır. Başta Azerbaycan ve Ermenistan olmak üzere Rusya ve tüm bölge ülkelerinin ticaret için buluştukları bir kavşak ülkedir. Mütevazı ücret düzeyi, eğitilmiş ve çalışma disiplinine sahip bir nüfus avantajına sahiptir. Serbest piyasa ekonomisine geçme çabası içerisinde olan bu ülkenin gerekli üretim tesislerine sahip olabilmesi için sermaye ve yatırım yapacak girişimcilere ihtiyacı bulunmaktadır. Ülkemiz ile komşu olması ve iyi ilişkiler içerisinde bulunması açısından Türkiye için yeni fırsatlar taşımaktadır.

Gürcistan Türkiye için Kafkasya ve Orta Asya Türk Cumhuriyetlerine açılan kapı durumundadır. Ülkede iş yapmayı planlayan girişimcilerin uzun vadeli düşünerek hareket etmeleri gerekmektedir.

Gürcistan, tarih boyunca etkisini yakından hissettiği coğrafi konumunu ekonomik ve ticari anlamda kullanmak ve bir geçiş ülkesi olma durumunu pekiştirmek yolundaki çabalarına devam etmektedir. Bu çerçevede, bir ucu ülkemizde Karadeniz Otobanı'na diğer ucu ise Azerbaycan'a ve oradan Orta Asya'ya kadar bağlanan Tiflis-Batum karayolunun yenilenmesi, ülkenin güneyinden geçen yolun onarımı, Kars-Tiflis-Bakü demiryolu ve Millenium Challenge projesi çerçevesinde gerçekleştirilen Gürcistan'ın doğusundan geçen karayolu inşaatı gibi önemli projelerin önümüzdeki bir kaç yıl içinde bitirilmesi hedeflenmektedir.

Ayrıca, BTC boru hattı ve doğal gaz boru hattı, elektrik nakil hatları vasıtası ile bu konum enerji alanında da kullanılmaya çalışılmaktadır. Bu kapsamda, ülkedeki su kaynaklarının potansiyelin oldukça altında değerlendirildiği gerçeğinden hareketle HES inşaatına öncelik verildiği bilinmektedir.

Kavşak noktasında bulunan bir ülke olma sıfatı paralelinde Tiflis'in de bölgenin en önemli ticaret ve finans merkezi haline getirilmesine yönelik çalışmalar devam etmektedir. Dış ticaretin serbestleştirilmesine ilave olarak bankacılık alanında da düzenleme çabaları gözlenmektedir. Ayrıca, bu politikanın önemli ayaklarından Batum Limanı özelleştirmesinin ardından Poti Limanı'nın da özelleştirilmesine gayret gösterilmektedir. Poti Limanı'nın yanında ayrıca bir serbest bölge kurulmuştur. Ülkede serbest bölgelere ilişkin mevzuat 2007 yılı ortalarında tamamlanmış

olup, BAE ülkesi RAKİA firması tarafından yatırımı yapılan Poti serbest bölgesi bu konudaki ilk örnek olmuştur.²⁰

Gürcistan'da değerlendirilebilecek iş fırsatlarından bazıları şunlardır:

- Gürcistan tarım ürünlerinin işlenmesinde, paketlenmesinde ve ihracatında fırsatlar bulunmaktadır. Özellikle meyve suyu, et ve süt ürünleri üretimi konusu ön plana çıkmaktadır.
- Gürcistan oldukça zengin ve kaliteli kaynak suyu rezervlerine sahiptir. Her ne kadar bu kaynaklar halihazırda değerlendiriliyor olsa da küresel anlamdaki çevresel riskler göz önüne alındığında bu kaynakların değerinin orta uzun vadede artma ihtimalinin oldukça yüksek olduğu düşünülmektedir.
- Gürcistan akarsu kaynakları HES potansiyeli açısından değerlendirmeye açık durumdadır.²¹

Yabancı sermayenin teşvik edilmesine yönelik ayrı bir mevzuat bulunmamakta ve yabancı sermaye henüz somut maddi teşviklerle desteklenmemektedir. *Yatırım konusunda ülkenin avantajları olarak:*

- Genellikle batılı ülkelerde geçerli olan mevzuatın benimsenmiş olması.
- Şirket ve şube kurulmasının basitleştirilmesi.
- Özelleştirme sürecinin yoğun olarak devam etmesi.
- Vergilerin az sayıda ve makul oranlarda olması.
- Bir çok ülke ile Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşması bulunması.
- İş Kanunu'nun yatırımcılar için elverişli özellikleri bulunması.
- Hakemlik uygulaması bulunması.
- Ruhsat ve izin uygulamalarının sınırlı sayıda olması.
- Gürcistan'dan ve Gürcistan'a para transferi konusunda sınırlama olmaması.
- Kazancın ülke dışına çıkartılabilmesi. Rekabetin henüz yoğunlaşmaması nedeniyle pazara giriş imkanının bulunması.

sayılmaktadır. *Yatırım konusunda dezavantajlar olarak ise:*

- Mevzuatın sıkça değişmesi.
- Resmi makamların sıkça değişmesi.

²⁰ Arda OCAK, "Gürcistan Ülke Raporu", T.C. Ekonomi Bakanlığı, İhracat Bilgi Platformu, Ankara, Aralık 2012

²¹ DEİK, Gürcistan Ülke Bülteni, İstanbul, 2011

İş Dünyası İçin Gürcistan Rehberi

- Yabancı yatırımcılara özel bir teşviğin bulunmaması.
- Finans Polisi'nin faaliyetlerinin zaman zaman şeffaf ve anlaşılır olmaması.
- Gürcistan şirketler mevzuatının yetersizliği.
- Hukuk sisteminde (kefalet vb.) henüz düzeltilmemiş olan bazı noktalar.
- Mali suçlara uygulanan cezalardaki (orantısız cezalar gibi) tartışmalar.
- Mevcut kanunların yorum farklılıklarına açık yapısı.
- Mülkiyet haklarına, özellikle fikri mülkiyet haklarına yönelik korumanın zayıf olması.
- Sınai ARGE faaliyetlerinin bulunmaması.

görülmektedir.

Rusya Federasyonu ile yaşanan siyasi sıkıntıların ekonomik olarak da ülkeye zarar vermesi, finansal kaynak yetersizlikleri ve eski sistemden büyük farklılık arz eden rekabetçi temele dayalı yeni ekonomik modelin kurum ve kavramlarının toplum tarafından da benimsenmesinin güçlüğüne ek olarak, aciliyeti iyice hissedilen sosyal harcamalar için de kaynak yaratma gerekliliği hükümetin mevcut hedeflerine giden yoldaki en büyük engelleri oluşturmaktadır.

Hükümetin, mali usulsüzlük ile mücadele prosedürünü yabancı yatırımı ülkeye çekme hedefi ile çelişmeyecek bir çizgiye getirebilmesi konusunda bazı ilerlemeler kaydetmiş olması, gümrük prosedürlerinin oturması ve sıkıntıların azalması, ekonominin kayıt altına alınma çabalarında alınan mesafe olumlu gelişmeler arasındadır.

Devrimden bu yana atlatılan siyasi gerginlik ve yaşanan savaşa rağmen istikrar ve kalkınmanın sürdürülebilir kılınması bakımından 2009-2010 yıllarında ülkenin siyasi anlamda istikrara kavuşmasının önemi açıktır. Bu itibarla, hükümetin bir taraftan yabancı yatırımı çekmeye yönelik gayretlerindeki, diğer taraftan da halkın acil sosyal ihtiyaçlarına cevap verebilmedeki başarısı bu dönemin performansında belirleyici olacaktır.

Bu dönemde Gürcistan'a en büyük desteği veren ve konjonktürün etkilerini de arkasına alan Türkiye'nin ticaret ve ekonomi alanlarında rakamlarda da görülen mevcut ağırlığını, Rusya Federasyonu-Gürcistan savaşından sonra iki ülke ilişkilerinin ciddi şekilde açılması ve doğulu ve batılı ülke firmalarının Gürcistan'da yoğun şekilde faaliyete başlaması olasılıklarının bulunduğu yakın ve orta vadede devam ettirebilmesi için önem arz eden hususlar şu şekildedir:

- Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşması'nın yürürlüğe girmesi.
- Türk malına yönelik olumsuz imajın ortadan kaldırılmasına yönelik fuar katılım, alım heyeti gibi faaliyetlerin devamı ve Türk iş merkezleri ve/veya mağazalar/marketler zinciri benzeri oluşumların hayata geçirilebilmesi.
- Gürcistan pazarında Türk ürünleri açısından açığı olan sektöre yönelik fuar ve alım heyetlerinin düzenlenmesi.
- Gürcistan'a giriş-çıkış yapan araç sayısının 2008 yılında 162.420 TIR'ın üzerine çıktığı göz önüne alınarak, UND, RODER gibi kuruluşlar tarafından bu ülkede bir temsilcilik açılması ve nakliyat konusunda yaşanan sıkıntı ve gelişmelerin bu şekilde ele alınması.
- Ticaretin yürüdüğü Batum ve Poti Limanları, Poti Serbest Bölgesi gibi önemli noktalarda gelişmelerin takibi.
- Gürcistan'da faaliyet gösteren Türk firmalarında gözlenen artış ve giderek daha farklı bölgelerden büyük firmaların da bu pazara girmesi ile, mevcut Gürcü-Türk İşadamları Derneği'nin hem işadamlarının değişen ve karmaşıklaşan ihtiyaçlarına cevap verebilmesi hem de iş çevrelerinin bir arada hareket edebilmenin avantajlarından yararlandırılması amacıyla mümkün olduğu kadar fazla firmayı kapsayacak şekilde güçlenmesi.

İki ülke arasında yükselen ticaret hacmine ve yakınlık avantajına rağmen ticari ilişkiler istenilen boyutta değildir. Ticaretin geliştirilememesi iki ülkeyi birbirine bağlayan altyapıdaki eksiklikler, Gürcistan'da bankacılık sisteminin yeterince gelişmemiş olması ve mevzuat boşluklarından kaynaklanmaktadır. Türkiye ile Gürcistan arasındaki ticarete kargo ve bavul ticaretinin önemli bir payı olduğu dikkate alındığında; Türkiye'nin gerçek ihracat miktarının resmi rakamların çok üzerinde olduğu açıktır.

Birçok Türk işadamlarının Sarp Sınır Kapısı'nın açıldığı 1989 yılından beri Acara Özerk Cumhuriyeti ile ticari ve ekonomik ilişkileri mevcut olup, söz konusu ilişkiler özellikle 2004 yılında Acara'daki yönetim değişimini müteakiben 3 yılda büyük ivme kazanmıştır. Bunda büyük ölçüde söz konusu yönetim değişikliğine bağlı olarak izlenen ekonomik politikadaki değişimin geçmiş döneme kıyasla Acara'da sağlanmış olduğu güven ortamının etkisi bulunmaktadır.²²

²² Arda OCAK, "Gürcistan Ülke Raporu", T.C. Ekonomi Bakanlığı, ihracat Bilgi Platformu, Ankara, Aralık 2012

10. FAYDALI BİLGİLER

10.1 Gürcistan'ın Türkiye Temsilcilikleri

Türkiye Büyükelçiliği

Oran Diplomatik Site, Kılıç Ali Caddesi No: 12, Ankara

Tel: (312) 491 80 30/31

Faks: (312) 491 80 32

İstanbul Başkonsolosluğu (Türkiye)

Adres: Cumhuriyet Cad. No.169 d.2

Belvü Apt. Elmadağ (Hilton karşısı) Şişli

Tel: (212) 343 92 57 / 296 90 06

Fax: (212) 343 92 58

Trabzon Başkonsolosluğu (Türkiye)

Adres: Uzunkum Cad. Uzanlar Apt. No 7, Trabzon

Tel: (462) 3262226

Faks: (462) 3262296

Gürcistan Dostluk Derneği

Beyceğiz (Atikali) Mahallesi, Sarayağası Cad, Emek Apt, No:3, K.1, D.1,
Fatih/İstanbul

Telefon :0 212 529 53 88

Fax :0 212 529 53 89

10.2 Gürcistan'daki Temsilcilikler

T.C. Tiflis Büyükelçiliği

Adres: Turkish Embassy

35, Chavchavadze Avenue, Tbilisi - GEORGIA

E-posta: embassy.tbilisi@mfa.gov.tr

Tel: 00 995 32 225 20 72 / 225 20 78

Faks: 00 995 32 222 06 66 / 223 16 66

T.C. Tiflis Ticaret Müşavirliği

Adres: Turkish Embassy Office of the Commercial Councillor

35, Chavchavadze Avenue, Tbilisi -GEORGIA

E-posta: tiflis@ekonomi.gov.tr

Tel: 00 995 32 225 12 89 / 225 13 36

Faks: 00 995 32 225 12 98

T.C. Batum Başkonsolosluğu

Adres: Turkish Consulate

Ninoshvili Kucha No:9 Batumi - GEORGIA

E-posta: consulate.batumi@mfa.gov.tr

Tel: 00 995 42 225 58 00 / 227 47 90

Faks: 00 995 42 227 47 89 / 227 47 90

T.C. Batum Ticaret Ataşeliği

Adres: Turkish Consulate Office of the Commercial Councillor

Ninoshvili Kucha No:9 Batumi - GEORGIA

E-posta: batum@ekonomi.gov.tr

Tel: 00 995 42 227 66 38

Faks: 00 995 42 227 06 63

TİKA Program Koordinasyon Ofisi

Adres: 14, Mgaloblishvili Street Tbilisi - GEORGIA

E-posta: tiflis@tika.gov.tr

Tel: 00 995 32 299 84 16 / 238 10 43

Faks: 00 995 32 298 54 30

Gürcistan Yatırım Merkezi

Adres: Kazbegi Cad. No 42, Tiflis

Tel: (99532) 921839

Faks: (99532) 921840

Gürcistan Ticaret ve Sanayi Odası

Adres: Çavçavadze Cad. No 11, Tiflis

Tel: (99532) 220702

Faks: (99532) 235760

Avrupa Birliği Delegasyonu

Adres: Cheidze sok. No 38, Tiflis

Tel: (99532) 943763, 943768

Faks: (99532) 943768

Birleşmiş Milletler (UN)

Adres: Eristavi sok. No 9, Tiflis

Tel: (99532) 251131, 251126, 988558

Faks: (99532) 250071, 250272

Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (AGIT)

Adres: Krtsanısı Devlet Konukevi, blok No 5, Tiflis

Tel: (99532) 988205, 938915, 989904

Faks: (99532) 942330

Uluslararası Göç Teşkilatı

Adres: Kikodze sok. No 8, Tiflis

Tel: (99532) 936761

Faks: (99532) 989981

Uluslararası Para Fonu (IMF)

Adres: Ingorokva sok. No 7, Tiflis

Tel: (99532) 936601, 986752

Faks: (99532) 931918

Dünya Bankası

Adres: Conkadze sok. No 18a, Tiflis

Tel: (99532) 942213, 942898

Faks: (99532) 995288

Dünya Sağlık Örgütü (WHO)

Adres: Gamsahurdia Cad. No 30, Tiflis

Tel: (99532) 376023, 998073

Faks: (99532) 998073

Uluslararası Kızılhac ve Kızılay Federasyonu

Adres: Tevdore Mğvdeli sok. No 35, Tiflis

Tel: (99532) 950945, 951404

Faks: (99532) 237176

Birleşmiş Milletler Çocukları Koruma Örgütü (UNICEF)

Adres: Eristavi sok. No 9, Tiflis

Tel: (99532) 232388, 251130

Faks: (99532) 251236

Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP)

Adres: Eristavi sok. No 9, Tiflis

Tel: (99532) 251131, 251128, 998558

Faks: (99532) 250071, 250272

Birleşmiş Milletler Dünya Gıda Programı (UNWFP)

Adres: Cavcavadze Cad. No 39a, Tiflis

Tel: (99532) 253667, 253668

Faks: (99532) 253670

ABD Uluslararası Geliştirme Ajansı (USAID)

Adres: Telavi sok. No 20, Sheraton-Metekhi Palace, Tiflis

Tel: (99532) 931262, 922547, 778541

Faks: (99532) 931769

10.3 Faydalı Linkler

T.C. Tiflis Ticaret Müşavirliği	www.musavirlikler.gov.tr
Gürcistan Ekonomi ve Kalkınma Bakanlığı	www.economy.ge www.tradewithgeorgia.com
Gürcistan Ulusal Yatırım Ajansı	www.investingeorgia.org
Gürcistan Merkez Bankası	www.nbg.gov.ge
Batum Yatırım Ajansı	www.investinbatumi.ge
Gürcistan Şirket Rehberi	www.market.ge , www.yell.ge/?lan=2

10.4 Gürcistan'da Konaklama

Sheraton Metechi Palace Hotel (Issani, Tiflis / +995 (32) 772020)

Tbilisi Marriott Hotel (13, Rustaveli Prospekt, Tiflis / +995 (32) 779200)

TBİLOTEL (8, Daraselia Str, Tiflis / +995 32 387804, tbilotel@tbilotel.ge)

Vere Palace Hotel (24/8, Kuchishvili Str. Tiflis / +995 (32) 253340, www.verepalace.com.ge)

Hotel Sharden (32, Gr. Khanzteli Str. Tiflis / sharden@hotels.ltd.ge)

Hotel Villa Mtiebi (10, Chakrukhadze Str. Tiflis / villamtiebi@hotels.ltd.ge)

Hotel Villa Rustaveli (Mtatsminda Rustaveli Av. 40-40A, Tiflis / www.hotelvillageorgia.com)

Radison SAS Hotel (1, Rose Revolution Sq., 0108, Tiflis / +995 (32) 402200)

Marriott Tbilisi (13, Rustaveli Prospekt, Tiflis / +995 (32) 779200)

İş Dünyası İçin Gürcistan Rehberi

Marriott Courtyard (4, Freedom Sq., 0105, Tiflis / +995 (32) 779100)

Old Tbilisi (27, Ketevau Tsamebuli Ave., 0103, Tiflis / +995 (32) 773840)

Hotel Kapala (8/10 Chekhov St., 0103, Tiflis / +995 (32) 775520)

Cruise Hotel (75, Beliashvili St., Tiflis / +995 (32) 541103)

Tiflis Palace (3/5 Gorgasali St., 0105, Tiflis / +995 (32) 350440)

Hotel Varazi (45, Kostava St., Tiflis / +995 (32) 931161)

10.5 Gürcistan'daki Bazı Restoranlar

Matreshka (Square of Heroes, Tiflis / +995 (32) 995778)

Alani (1, Vakhtang Gorgaslis Str. Tiflis / +995-32-72-16-28)

Puris Sakhli (7, Gorgasali Str. Tiflis / +995-32-30-30-30)

Pur Pur (1, Abo Tbiteli Str. Tiflis / +995-74-44-12-12)

In the Shadow of Metekhi (29 a, Ketevau Tsamebuli Ave., Tiflis / +995 (32) 303030)

Maidan Restaurant (2, Mtkvari Right Bank (Shardeni), Tiflis / +995 (32) 751188)

Marco Polo (44, Rustaveli Ave., Tiflis / +995 (32) 935383)

Pur Pur (1, Abo Tbiteli St., Tiflis / +995 (32) 441212)

Supra Restaurant (Türk) (130, D. Agmeshenebeli St., Tiflis / +995 (32) 960963)

Deniz Restaurant (Türk) (107, D. Agmeshenebeli St., Tiflis / +995 (32) 749444)

10.6 Türkiye - Gürcistan İşadamları Dernekleri

Gürcü ve Türk İşadamları Derneği

35 Chavchavadze Avenue, Tbilisi - GEORGIA

Tel: 00 995 32 223 43 13 / 577 18 02 02

www.gurtiad.ge

Acara-Türk İşadamları Derneği

58/60 Gogebashvili St., Batumi - GEORGIA

Tel: 00 995 222 727 00

Ardahan Gürcistan İşadamları Derneği

Vural BADEM, Ardahan, TÜRKİYE

Tel: 00 90 542 771 61 61

11. GÜRCİSTAN'DA İŞ YAPMADAN ÖNCE KULLANILABİLECEK KONTROL LİSTESİ²³

1. Piyasa

- a. Ürün veya hizmet için varolan ve potansiyel piyasa
- b. Rekabet
- c. Piyasa anketleri
- d. Patentler ve ticari markalar
- e. Ticaret lisansı

2. İş Planının Hazırlanması

- a. İşin tanımlanması ve özgün koşullarının ortaya konması
- b. Endüstrinin, ürünün, pazarın, operasyonların ve yönetimin detaylı bilgileri
- c. Tedarik ağının planlanması
- d. Finansal öngörüler
- e. Profesyonel danışmanlardan tavsiyeler

3. Şirket Şekli

- a. Anonim şirket
- b. Firma
- c. Şube

4. Başlangıç Sermayesi

- a. Kayıt zorunluluğu
- b. Endüstrinin düzenlemeleri

5. Yer Belirleme

- a. Altyapı gereksinimleri
- b. Ulaştırma olanaklarına erişimi, müşteri açısından ulaşım kolaylığı
- c. Bölgesel vergi teşvikleri

²³ DEİK, Gürcistan Ülke Bülteni, İstanbul, 2011

6. Arazi

- a. Satın alım veya kiralamaya karar verilmesi
- b. Kira süresi ve şartlarının değerlendirilmesi
- c. Genişleme imkanları
- d. Sigorta giderleri
- e. Yerel planlama kısıtları
- f. Yapım veya tadilat işlerinin planlanması
- g. Sağlık ve güvenlik alanında dikkat edilecek hususlar

7. Çalışanlar

- a. İşin gerektirdiği niteliklerin tespiti
- b. Yerel ya da yabancı çalışan seçimi
- c. Çalışma şartlarının tayini
- d. Sektördeki maaş düzeylerinin öğrenilmesi

8. Satış ve Pazarlama

- a. Satış birimi
- b. Reklam kampanyaları ve reklam verme
- c. Sergi ve fuarlar
- d. Fiyatlandırma politikası

9. Kuruluş Prosedürleri

- a. Hukuki zorunluluklar
- b. Vergiye kayıt
- c. KDV kaydı
- d. Kırtasiye harcamaları
- e. Banka hesabı açılması

10. Muhasebe ve Vergilendirme

- a. Muhasebe sisteminin kurulması
- b. Stopaj vergisi
- c. Malların satışındaki ve alışındaki KDV'lerin takip sistemi

Kaynakça

T.C. Dışişleri Bakanlığı, www.mfa.gov.tr

T.C. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, www.gumruk.gov.tr

T.C. Tiflis Büyükelçiliği, Ticaret Müşavirliği, www.musavirlikler.gov.tr

T.C. Batum Başkonsolosluğu, Batum Ticaret Ataşeliği

Türkiye İstatistik Kurumu (TUIK), www.tuik.gov.tr

OCAK, Arda, "Gürcistan Ülke Raporu", T.C. Ekonomi Bakanlığı, İhracat Bilgi Platformu, Ankara, Aralık 2012

Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu (DEİK), "Gürcistan Ülke Bülteni", İstanbul, 2011

Dünya Bankası, <http://data.worldbank.org/country/georgia>

Gürcistan Ulusal İstatistik Ofisi (National Statistics Office Of Georgia), www.geostat.ge

Gürcistan Ulusal Yatırım Ajansı, www.investingeorgia.org

Euronews Haber Portalı, <http://tr.euronews.com/>

